

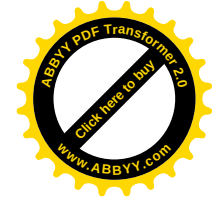
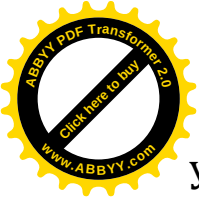
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Інститут фізичної культури

**Методичні рекомендації щодо проведення практичних та
самостійних занять з навчальної дисципліни
«Основи медичних знань»**

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

студента (студентки) _____
групи _____ курсу _____
спеціальності _____

Суми
Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка
2012

УДК 613/614:378-059.875:37.041(076)

ББК 56.14я73

Л 27

Укладач: Латіна Г. О. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри спортивної медицини та валеології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Рецензент: Калиниченко І. О. – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри спортивної медицини та валеології СумДПУ імені А. С. Макаренка

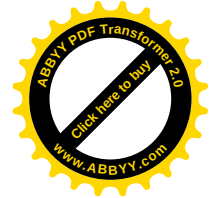
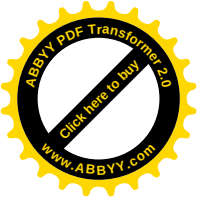
Л 27 Методичні рекомендації щодо проведення практичних та самостійних занять з навчальної дисципліни «Основи медичних знань»: Робочий зошит / [уклад. Латіна Г. О.]. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – 68 с.

Робочий зошит є збірником практичних занять і призначений для надання методичної допомоги студентам у вивченні курсу «Основи медичних знань» та «Основи медичних знань та охорони здоров'я».

Робочий зошит складено у відповідності до навчальної програми, з урахуванням особливостей програмного матеріалу спеціальностей: 6.010101 Початкова освіта, 6.010101 Дошкільна освіта, 6.010105 Корекційна освіта, 7.14010301 Туризмознавство, 7.01020302 Фізична реабілітація. Робочий зошит призначений для особистого використання студентом протягом періоду вивчення дисципліни для аудиторних та самостійних занять

УДК 613/614:378-059.875:37.041(076)

ББК 56.14я73

Вступ

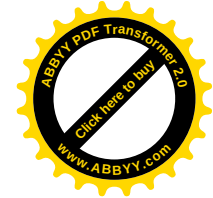
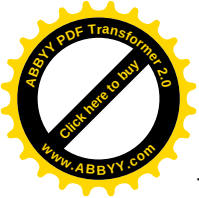
Метою практичного заняття з навчального курсу «Основи медичних знань» – опанувати знаннями щодо прийомів першої допомоги потерпілим від нещасних випадків і хворим з гострими приступами захворювання, навчити навичкам виконання різних процедур по догляду за хворими, а також дати знання та навички з питань соціально-медичних проблем здоров'я населення України, системи охорони здоров'я, що забезпечує збереження, зміцнення та відновлення здоров'я, тенденцій розвитку охорони здоров'я в закордонних країнах.

Завдання:

- сформулювати уявлення про здоров'я людини і фактори соціально-економічного, біологічного, антропогенного, медичного характеру, що впливають на нього;
- навчити основним прийомам першої допомоги;
- дати поняття про принципи профілактичних заходів і складові здоровий спосіб життя людини.
- навчити проводити аналіз стану здоров'я населення з метою його збереження та відновлення.
- сформулювати уявлення систему організації медичної та медико-профілактичної допомоги населення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

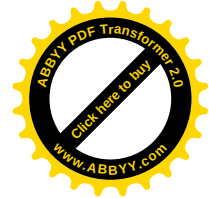
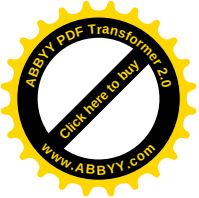
- теоретичні основи і організаційні принципи соціальної гігієни і національної охорони здоров'я, основні етапи історичного розвитку вітчизняної і світової медицини і охорони здоров'я;
- теоретичні і соціально-гігієнічні аспекти лікарської етики і медичної деонтології;
- методологію вивчення суспільного здоров'я населення, захворюваності, демографічних показників і їх медико-соціальних аспектів;
- особливості догляду за хворими у лікарських та домашніх умовах;
- ознаки ураження органів дихальної системи, серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, сечостатевої системи;
- ознаки клінічної і біологічної смерті, втрати свідомості, непритомності і колапсу, утоплення, електротравми, опіків і опікового шоку, кровотеч, ран і їх ускладнень, переломів кісток, вивихів, ударів;

- ознаки алергічних і судорожних станів;
- ознаки гострих отруєнь ліками, препаратами побутової хімії, рослинами, грибами;
- шляхи введення ліків в організм;
- властивості патогенних мікробів та особливості епідемічного процесу;
- принципи проведення профілактичних заходів при виникненні інфекційних захворювань в дитячих організованих колективах.

ВМІТИ:

- дати оцінку громадського здоров'я на підставі розрахунків і аналізу демографічних показників, показників захворюваності і інвалідності;
- скласти макет санітарного бюлетеня з питань первинної і вторинної профілактики і здійснювати гігієнічне навчання і виховання населення і формування здорового способу життя;
- надати першу невідкладну допомогу при виникненні, нападу бронхіальної астми, гострої судинної недостатності, гіпертонічного кризу, нападу стенокардії, «гострого живота», епілептичного і істеричного припадку, гострих отруєнь, алергічних реакцій, при закритих і відкритих ушкодженнях, при травматичному шоці, при опіках і відмороженнях, при укусах тварин і комах, при попаданні чужорідного тіла в око, вухо, горло і ніс.
- провести виміри температури тіла; пульсу (частоту серцевих скорочень), частоти дихання; артеріального тиску;
- закапати краплі в очі, ніс, вухо;
- поставити банки, гірчичники, очисну і лікарську клізму;
- накласти зігріваючий компрес;
- зробити внутрішньом'язову і підшкірну ін'єкцію;
- проводити непрямий масаж серця і штучну вентиляцію легенів;
- накладати джгут і імпровізований джгут;
- накладати бинтові пов'язки на різні ділянки тіла;
- накладати імпровізовані шини;
- забезпечити іммобілізацію при ушкодженнях кісток та безпечну доставку хворого і потерпілого до лікувальної установи.

Практичне заняття №1

ТЕМА: ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТЕМА: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЗДОРОВ'Я ТА ПРИНЦИПИ СТАТИСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Мета заняття: оволодіти навичками теоретичних знань з питань соціально-медичних проблем здоров'я населення України, системи охорони здоров'я, що забезпечує збереження, зміцнення та відновлення здоров'я.

Теоретичні питання:

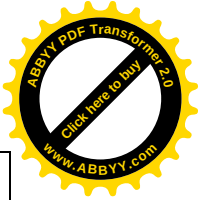
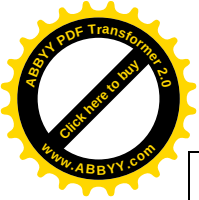
1. Медицина як галузь науки та практичної діяльності.
2. Система охорони здоров'я.
3. Міжнародна номенклатура і класифікація хвороб.
4. Всесвітня організація охорони здоров'я.
1. Здоров'я та його основні критерії.
2. Поняття про здоровий спосіб життя.
3. Оцінка демографічних показників.
4. Оцінка показників захворюваності.
5. Оцінка фізичного розвитку.

Практичні завдання:

1. Скласти схему напрямів медицини за відомою характеристикою об'єктів.
2. Визначити характеристику видів профілактики, як напряму медицину.
3. Відтворити структуру закладів охорони здоров'я.
4. Встановити характеристику критеріїв здоров'я населення.
5. Визначити складові здорового способу життя.
6. Встановити складові демографічних показників та видів захворюваності.
7. Відтворити формули визначення основних демографічних показників та показників захворюваності.
8. Розв'язати ситуаційні задачі з оцінки демографічних показників та показників захворюваності.

Хід роботи:

1. Скласти схему напрямів медицини за відомою характеристикою об'єктів.

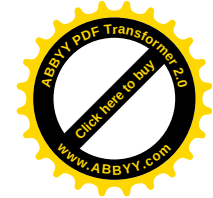
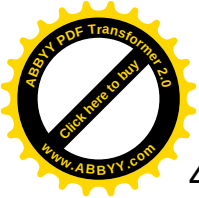
Напрями медицини :	
Об'єктом лікувальної медицини є хвора людина.	Об'єктом профілактичної медицини є практично здорова людина.

2. Визначити характеристику видів профілактики, як напряму медицину.

Види профілактики	
суспільна	
особиста	
первинна	
вторинна	
третинна	

3. Відтворити структуру закладів охорони здоров'я.

Структура закладів охорони здоров'я	
1. Лікувально-профілактичні заклади	
1.1.	
1.2.	
1.3.	
1.4. Амбулаторно-поліклінічні заклади	
1.5.	
1.6.	
2.	
2.1.	
2.2. Заклади санітарної просвіти:	
3.	
4. Інші заклади	

4. Встановити характеристику критеріїв здоров'я населення.

Здоров'я індивіда		

5. Визначити складові здорового способу життя.

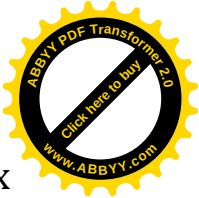
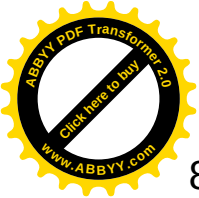
Складові здорового способу життя
дотримання режиму праці та відпочинку, планування свого життя
раціональне харчування
уміння правильно надати долікарську допомогу при травмах, отруєннях, гострих захворюваннях

6. Встановити складові демографічних показників та видів захворюваності.

Демографічні показники			
Види захворюваності:			
✓			
✓	гостра інфекційна (епідемічна) захворюваність;		
✓			
✓			
✓	госпітальна захворюваність;		
✓			
✓			

7. Відтворити формули визначення основних демографічних показників та показників захворюваності.

загальний показник народжуваності	=		÷		×	1000
спеціальний показник народжуваності	=		÷		×	1000
загальний показник смертності	=		÷		×	1000
коефіцієнт дитячої смертності	=		÷		×	1000
показник природного приросту населення	=		—			
первинна захворюваність	=		÷		×	1000
загальна захворюваність	=		÷		×	1000
структура захворюваності	=		÷		×	100

8. Розв'язати ситуаційні задачі з оцінки демографічних показників та показників захворюваності.

Задача № 1

Умова задачі. В Іванівському районі м. Н. сисельність населення становить 3657 чоловік. У дільничну поліклініку за 2003 рік по допомогу звернулося 1234 людини. Медичним оглядом охоплено 2003 чоловіка. Під час складання статистичного звіту до статистичного відділу протягом року надійшло 1879 талонів з приводу онкологічних захворювань, 637 – захворювань серцево-судинної системи, 198 – хвороб шлунково-кишкового тракту, 67 – хвороб сечостатевої системи, 118 – хвороб кістково-м'язової системи, 94 – хвороб ока та придаткового апарату, 210 – хвороб дихальної системи, 34 – хвороб нервової системи.

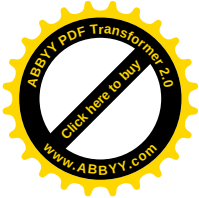
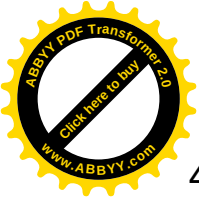
Завдання: 1) визначити загальну захворюваність в Іванівському районі м. Н. 2) установити структуру захворюваності; 3) визначити поширеність хвороб серед населення; 4) зробити висновок про стан здоров'я в Іванівському районі м. Н.

Розв'язання:

1) визначити загальну захворюваність в Іванівському районі м. Н.

2) установити структуру захворюваності;

3) визначити поширеність хвороб серед населення;

4) зробити висновок про стан здоров'я в Іванівському районі м. N.

Задача №2

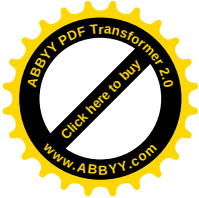
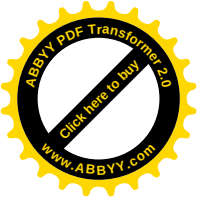
Умова задачі. За 2000 рік народилося 324 дитини. Чисельність населення становить 80 965 людей. Серед новонароджених 122 хлопчики та 202 дівчинки. Кількість жінок фертильного віку населення становить 2567. Кількість чоловіків працездатного віку – 4078.

Завдання: 1) визначити показники для розрахунку демографічної ситуації; 2) розрахувати та зробити висновок про демографічний стан у місті.

Розв'язання:

1) визначити показники для розрахунку демографічної ситуації;

2) розрахувати та зробити висновок про демографічний стан у місті.

Висновок:

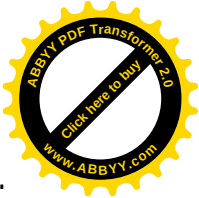
Задача № 3

Умова задачі. За 2001 зареєстровано 1234 випадки гострої патології за результатами звернень до поліклініки № 5, за 2002 рік – 1589 випадків, за 2003 рік – 2001 випадок, за 2004 рік – 1764 випадки. Загальна чисельність населення дільниці – 7654 жителі.

Завдання: 1) установити стан здоров'я населення дільниці поліклініки № 5; 2) зобразити графічно стан здоров'я населення за визначені роки. 3) зробити висновок.

Розв'язання:

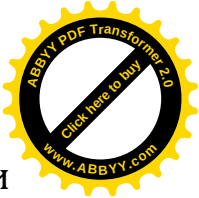
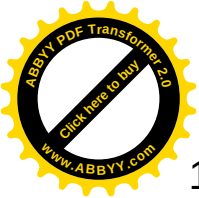
1) установити стан здоров'я населення дільниці поліклініки № 5;

A full page of blank graph paper with a uniform grid of small squares. The grid consists of 20 columns and 20 rows, providing a structured space for drawing or writing.

Умова задачі. За 2001 рік зареєстровано 1234 випадки гострої патології за результатами звернень до поліклініки № 5, за 2002 рік – 1589 випадків. Загальна чисельність населення дільниці – 7654 жителі.

Причинами гострої патології у 2002 – 2003 роках були новоутворення – 134 випадки, гостра інфекція – 598, хвороби дихальної системи – 156, хвороби серцево-судинної системи –

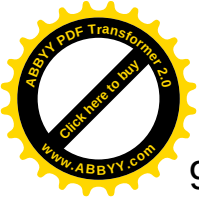
176, хвороби кістково-м'язової системи – 86, хвороби сечостатевої системи – 102, хвороби шлунково-кишкового тракту – 71, хвороби ока та придаткового апарату – 73, хвороби шкіри – 65, хвороби крові – 78, хвороби нервової системи – 50.

Завдання: 1) визначити стан здоров'я населення за результатами звернень; 2) зробити висновок щодо структури та поширеності хвороб за 2001–2002 роки. 3) зробити висновок.

Розв'язання:

1) визначити стан здоров'я населення за результатами звернень;

2) зробити висновок щодо структури та поширеності хвороб за 2001–2002 роки.

9. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Висновок:

Практичне заняття №2.

ТЕМА: ОСНОВИ ДОГЛЯДУ ЗА ХВОРИМИ

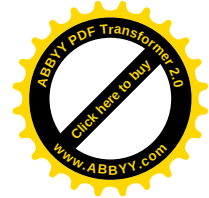
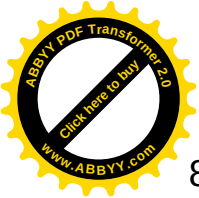
Мета заняття: оволодіти навичками термометрії, застосування гірчичників, клізм, промивання шлунка, компресів, користування грілкою і міхуром з льодом.

Теоретичні питання:

1. Зміст догляду за хворими.
2. Гігієнічний догляд за хворими у стаціонарі.
3. Дієтичне харчування. Загальні принципи харчування хворих.
4. Температура тіла. Типи лихоманок.
5. Методи застосування лікарських засобів.
6. Методика і техніка застосування гірчичників, компресів, користування грілкою і міхуром з льодом.
7. Методика і техніка застосування клізм, промивання шлунку.
8. Профілактика пролежнів.

Практичні завдання:

1. Дати визначення основних теоретичних понять теми практичного заняття.
2. Скласти схему та дати характеристику видів положення пацієнта при хворобі.
3. Розробити схему покрокового виконання процедур з гігієнічного догляду за хворими.
4. Встановити принципи лікувального харчування.
5. Скласти схему видів штучного харчування.
6. Заповнити таблицю з формами підвищення температури.
7. Визначити необхідні процедури під час догляду за хворим під час лихоманки.

8. Проаналізувати методи застосування лікарських засобів.
9. Оволодіти технікою термометрії, застосування гірчичників, компресу, міхура з льодом, клізми, промивання шлунка після демонстрації викладачем.
10. Відтворити причини виникнення та класифікацію пролежнів. Замалювати схему розташування типових зон ураження пролежнями.
11. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Хід роботи:

1. Дати визначення основних теоретичних понять теми практичного заняття.

Догляд _____

Загальний догляд _____

Спеціальний догляд _____

Медична етика _____

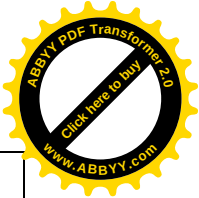
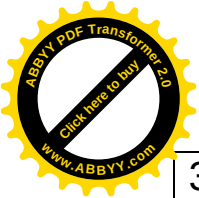
Деонтологія _____

2. Скласти схему та дати характеристику видів положення пацієнта при хворобі.

В залежності від стану здоров'я і тяжкості захворювань розрізняють такі види положень:		

3. Розробити схему покрокового виконання процедур з гігієнічного догляду за хворими.

Догляд за порожниною рота	
1.	
2.	

3.
4.
Догляд за очима
1.
2.
3.
4.
5.
Догляд за вухами
1.
2.
3.
4.
5.
Догляд за носом
1.
2.
3.
4.
Догляд за волоссям
1.
2.
3.
4.
5.

4. Встановити принципи лікувального харчування.

Принципи лікувального харчування			
		різноманітність	

5. Скласти схему видів штучного харчування (рис. 1).

6. Заповнити таблицю з формами підвищення температури.

Форми підвищеної температури				
		висока (від 39°C до 40°C)		

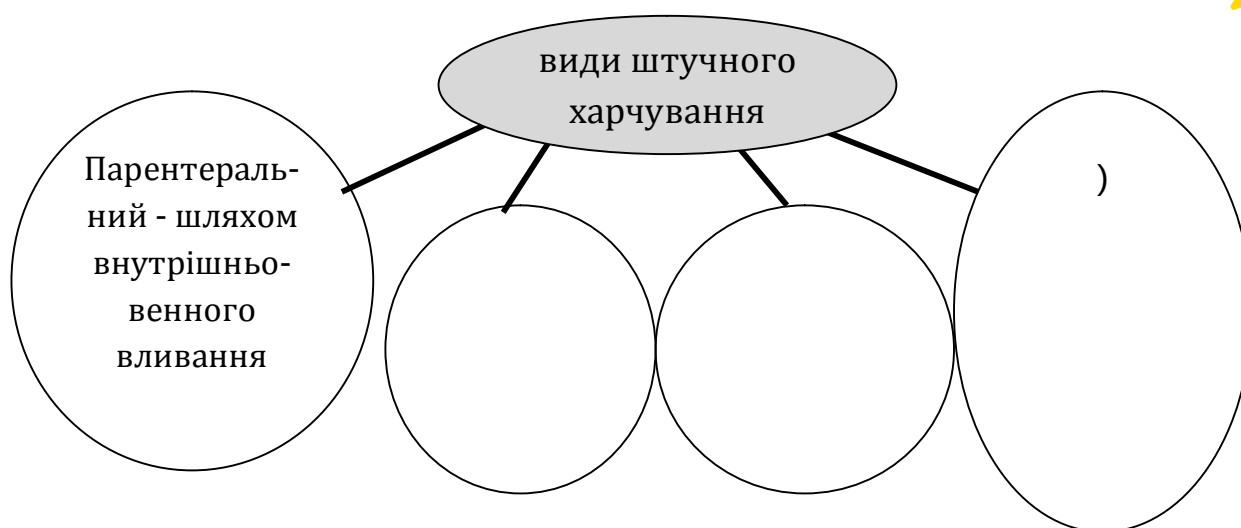

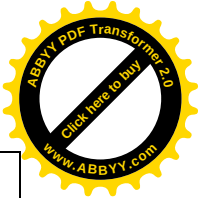
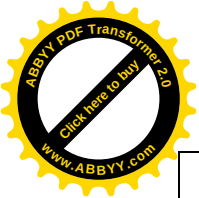
Рис. 1. Схема видів штучного харчування

7. Визначити необхідні процедури під час догляду за хворим під час лихоманки.

Догляд за хворим під час лихоманки	
Втрата великої кількості рідини	
Остуд	
Відчуття жару	

8. Проаналізувати методи застосування лікарських засобів.

Шляхи введення лікарських засобів				
	внутрішній			
1. Внутрішній шлях введення ліків (ентеральний)				
через рот				

2. Зовнішній шлях введення ліків			
		аплікації	
3. Парентеральний шлях введення ліків			
		внутрішньо-м'язовий	

9. Оволодіти технікою термометрії, застосування гірчичників, компресу, міхура з льодом, клізми, промивання шлунка після демонстрації викладачем.

10. Відтворити причини виникнення та класифікацію пролежнів. Замалювати схему розташування типових зон ураження пролежнями (позначити за допомогою кола на рисунку 2,3) у положенні лежачі на спині та на боці.

Причини виникнення	
занадто велика або низька вага пацієнта;	
обмеження рухливості.	

Класифікація пролежнів				
I ступінь	II ступінь	III ступінь	IV ступінь	V ступінь

11. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Висновок:

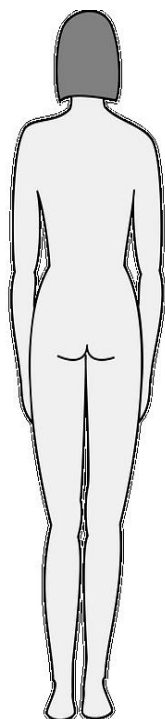

Рис. 2. Схема розташування пролежнів при положенні хворого на спині.

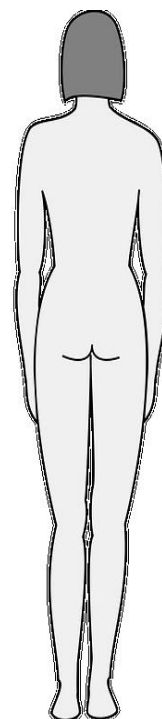

Рис. 3. Схема розташування пролежнів при положенні хворого на лівому боці.

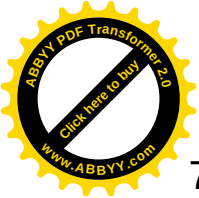
Практичне заняття №3.

ТЕМА: ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ

Мета заняття: оволодіти навичками надання першої медичної допомоги при гострих станах у терапії.

Теоретичні питання:

1. Основні скарги, клінічні симптоми під час захворювань системи кровообігу.
2. Основні скарги, клінічні симптоми під час захворювань органів дихання.
3. Основні скарги, клінічні симптоми під час захворювань органів травлення.
4. Основні скарги, клінічні симптоми під час захворювань нирок і сечових шляхів.
5. Гострі захворювання серця: причини, симптоми.
6. Поняття про ішемічну хворобу серця. Перша допомога, профілактика.

7. Гострі захворювання легень: причини і симптоми. Перша допомога, профілактика.
8. Гострі захворювання шлунку: причини, симптоми.
9. Виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки. Симптоми. Профілактика розвитку.
10. Хронічний гастрит. Профілактика розвитку серед дитячого контингенту.
11. Поняття «гострого» живота. Перша допомога, профілактика.
12. Гострі захворювання печінки: причини і симптоми. Перша допомога, профілактика.
13. Причини і симптоми гострих захворювань нирок. Перша допомога, профілактика.
14. Пієлонефрит, гломерулонефрит. Профілактика розвитку.
15. Основні підходи до надання першої допомоги при гострих захворюваннях внутрішніх органів.

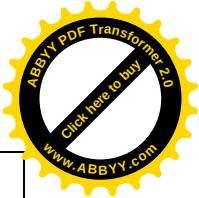
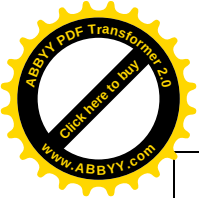
Практичні завдання:

1. Скласти схему скарг при захворюваннях внутрішніх органів.
2. Розв'язати ситуаційні задачі з оцінки гострих станів у терапії.
3. Ознайомитись з алгоритмом внутрішньо-м'язової ін'єкції та виконати її на фантомі після демонстрації викладачем.
4. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Хід роботи:

1. Скласти схему скарг при захворюваннях внутрішніх органів.

Основні скарги та клінічні симптоми захворювань органів серцево-судинної системи				
Основні скарги та клінічні симптоми під час захворювань органів дихання				
Основні скарги та клінічні симптоми під час захворювань органів травлення				

Основні скарги та клінічні симптоми під час захворювань нирок і сечових шляхів				

2. Розв'язати ситуаційні задачі з оцінки гострих станів у терапії.

На початку практичного заняття студенти розподіляються на команди з 3 осіб. Керівник кожної команди отримує завдання, яке повинна вирішувати команда супротивників.

Завдання команди № 1

Умова задачі: оберіть із 3 осіб команди студентів, які будуть виконувати ролі пацієнта, матері та батька.

Пацієнт 9 років має такі скарги: блювота «кавовою гущею», слабкість, запаморочення, головний біль. Мати зазначає низький рівень гемоглобіну у крові, що зафіксована дільничним сімейним лікарем тиждень тому, та наявність виразкової хвороби шлунка. Батько зазначає гру у футбол 2 години назад та удари, що були нанесені м'ячем по лівій гомілці.

Завдання для команди: вивчити ролі та зіграти їх для «швидкої допомоги» команди супротивників.

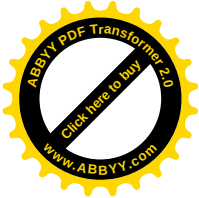
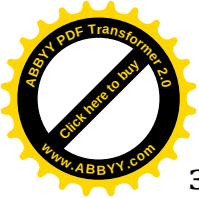
Завдання для команди супротивників: вас викликали у складі бригади швидкої допомоги до пацієнта. Зберіть скарги, визначте гострий стан та надайте першу медичну допомогу.

Відповідь на задачу: _____

Завдання команди №2

Умова задачі: оберіть із 3 осіб команди студентів, які будуть виконувати ролі пацієнта, дружини та батька.

Пацієнт 45 років має такі скарги: гострий біль у поперековій ділянці, що віддає вниз, у пахову ділянку, статеві органи, остуд, прискорені позиви до сечовипускання. Дружина зазначає що чоловік поводить себе неспокійно, прагне тримати ноги, притиснутими до живота, рухається від болю в ліжку. Батько

зазначає, що сьогодні після обіду син з'їв велику кількість кавуна.

Завдання для команди: вивчити ролі та зіграти їх для «швидкої допомоги».

Завдання для команди супротивників: вас викликали у складі бригади швидкої допомоги до пацієнта. Зберіть скарги, визначте гострий стан та надайте першу медичну допомогу.

Відповідь на задачу: _____

Завдання команди № 3

Умова задачі: оберіть із 3 осіб команди студентів, які будуть виконувати ролі пацієнта, чоловіка та матері.

Пацієнтка 35 років має такі скарги: гострий біль за груднинного характеру, іррадіація у ліву руку, слабкість, відчуття страху. Чоловік зазначає, що жінка відчувала біль раптово після підйому на 7 поверх будинку.

Мати зазначає, що донька відчувала такий біль і раніше, відпочивала і він минав.

Завдання для команди: вивчити ролі та зіграти їх для «швидкої допомоги».

Завдання для команди супротивників: вас викликали у складі бригади швидкої допомоги до пацієнта. Зберіть скарги, визначте гострий стан та надайте першу медичну допомогу.

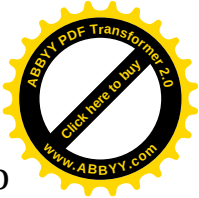
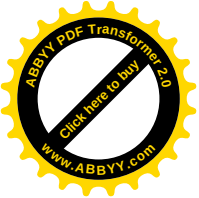
Відповідь на задачу: _____

Завдання команди № 4

Умова задачі: оберіть із 3 осіб команди студентів, які будуть виконувати ролі пацієнта, матері та батька.

Пацієнт 9 років має такі скарги: слабкість, остуд, головний біль, біль у вухах. Мати зазначає температуру 38,5°C, що раптово підвищилася протягом 3 годин. Батько розповідає, що хлопчик скаржився на потрапляння у вухо води під час плавання у басейні.

Завдання для команди: вивчити ролі та зіграти їх для команди супротивників.

Завдання для команди супротивників: вас викликали до пацієнта. Зберіть скарги, визначте гострий стан та надайте консультацію з долікарської медичної допомоги.

Відповідь на задачу: _____

Завдання команди № 5

Умова задачі: оберіть із 3 осіб команди студентів які будуть виконувати ролі пацієнта, матері та батька.

Пацієнт 8 років має такі скарги: кров червоного кольору з носа. Мати зазначає появу такого симптому вперше. Батько розповідає, що хлопчик до цього грав у футбол.

Завдання для команди: вивчити ролі та зіграти їх для команди супротивників.

Завдання для команди супротивників: вас викликали до пацієнта. Зберіть скарги, визначте гострий стан та надайте консультацію з долікарської медичної допомоги.

Відповідь на задачу: _____

Завдання команди № 6

Умова задачі: оберіть із 3 осіб команди студентів, які будуть виконувати ролі пацієнта, матері та батька.

Пацієнт 3 років. Мати зазначає, що дитина раптово стала задихатися. Батько розповідає, що дівчинка краще дихає коли повітря в кімнаті зволожено.

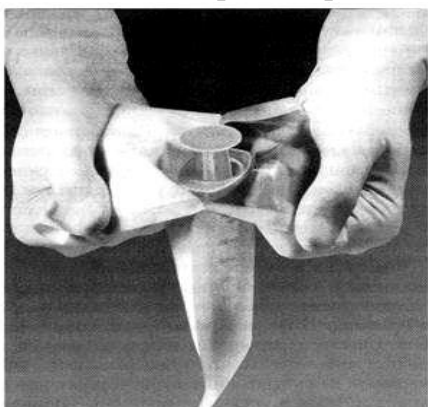
Завдання для команди: вивчити ролі та зіграти їх для команди супротивників.

Завдання для команди супротивників: вас викликали до пацієнта. Зберіть скарги, визначте гострий стан та надайте консультацію з долікарської медичної допомоги.

Відповідь на задачу: _____

3. Ознайомитись з алгоритмом внутрішньо-м'язової ін'єкції та виконати її на фантомі після демонстрації викладачем.

Для виконання ін'єкції використовують шприци місткістю 1, 2, 5, 10 і 20 мл, а також спеціальні, так звані інсулінові, шприци. Іноді застосовують шприци-тубики. Залежно від типу ін'єкції використовують голки різних діаметра та довжини. Нині застосовують переважно одноразові пластмасові шприци. Перед використанням шприца перевіряють цілісність упаковки, термін придатності. Обробляють 96 % етиловим спиртом місце розриву упаковки пер відкриттям.

Відкривши упаковку, шприц тримають за поршень, уникаючи розстерилізації і безпосередньо в упаковці одягають голку. Перед тим, як набрати ліки в шприц, потрібно переконатися в придатності їх, звірити напис на ампулі з листком призначень. Ампулу або гумовий корок флакона обробляють 96 % етиловим спиртом, шийку ампули надпилюють терпугом і відламують, обробляють 96 % етиловим спиртом, набирають лікарський препарат (рис. 4), замінюють голку і виконують ін'єкцію.

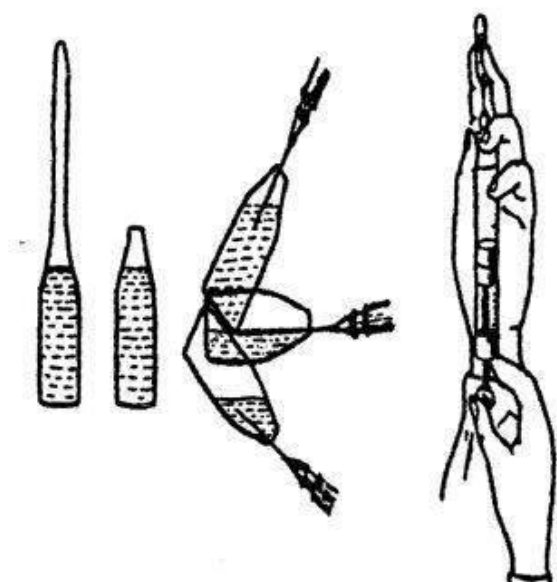

Рис. 4. Методика набору ліків з ампули

Ліки з флакона набирають таким чином: після оброблення гумового корка спиртом його проколюють голкою. До неї приєднують шприц із розчинником (найчастіше ізотонічним розчином натрію хлориду), який вводять у флакон, від'єднують шприц і легким коливанням флакона розчиняють препарат. Після його розчинення ліки набирають у шприц.

Внутрішньо-м'язові ін'єкції застосовують для

введення лікарських препаратів.

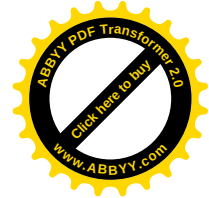
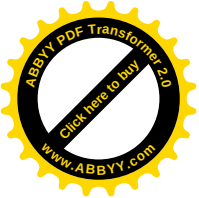
Використовують ін'єкційну голку завдовжки 6—8 см.

Ін'єкцію проводять зазвичай у верхній зовнішній квадрант сідниці або зовнішню поверхню стегна. Обробляють 96 % етиловим спиртом тричі: велику ділянку, меншу та місце безпосередньої ін'єкції. Під час її виконання у м'язи сідниці шкіру в ділянці уколу розтягують та

фіксують між I і II пальцями лівої руки. Правою рукою, тримаючи шприц перпендикулярно до поверхні шкіри, різко вколюють голку на глибину 5—7 см, проколюючи при цьому шкіру, підшкірну жирову клітковину, фасцію і великий сідничний м'яз. Потім підтягують поршень і, переконавшись у тому, що голка не потрапила в судину, вводять лікарський препарат. У разі появи в шприці крові голку потрібно трохи просунути глибше. Після введення ліків швидким рухом голку виймають, одночасно прикладаючи до шкіри тампон, змочений спиртом.

4. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Висновок:

Практичне заняття №4

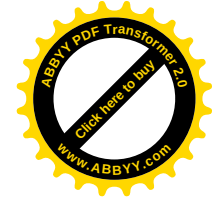
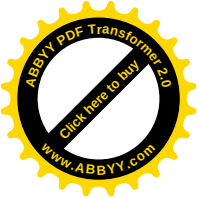
Змістовий модуль 1

ТЕМА: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ МЕДИЦИНИ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ

Мета заняття: оцінити отримані під час поточного модулю знання та практичні навички.

Теоретичні питання:

1. Предмет і задачі медичної підготовки та системи охорони здоров'я.
2. Структура та підрозділи системи охорони здоров'я України.
3. Основні принципи державної системи охорони здоров'я.
4. Сучасний стан здоров'я населення України.
5. Критерії оцінки здоров'я людини, регіону і країни.
6. Розподіл населення по групах здоров'я.
7. Вплив соціальних умов та факторів способу життя на здоров'я населення
8. Здоровий спосіб життя.
9. Визначення понять: "патологія", "етіологія", "здоров'я", "хвороба".
10. Перебіг та закінчення хвороби.
11. Зовнішні та внутрішні причини хвороб.
12. Загальні та місцеві порушення кровообігу.
13. Порушення тканинного живлення і обміну речовин.
14. Патогенез запального процесу.
15. Визначення поняття "захворюваність населення".
16. Методи вивчення захворюваності та їх характеристика.
17. Види захворюваності.
18. Показники загальної захворюваності, розповсюдженості.
19. Захворюваність з тимчасовою втратою працездатності.
20. Поняття про патологічну ураженість.
21. Вивчення захворюваності з причин смерті.
22. Особливості догляду за хворими в стаціонарі та у домашніх умовах.
23. Харчування хворого.
24. Профілактика пролежнів.
25. Способи пересування хворих.
26. Догляд за здоровими та хворими дітьми.
27. Шляхи введення лікарських засобів.
28. Правила вживання лікарських засобів per os.

29. Правила введення лікарських засобів парентеральним шляхом.
30. Техніка п/ш ін'єкцій.
31. Техніка в/м ін'єкцій
32. Гострі захворювання серця: причини, симптоми.
33. Поняття про ішемічну хворобу серця. Перша допомога, профілактика.
34. Гострі захворювання легень: причини і симптоми. Перша допомога, профілактика.
35. Туберкульоз легень. Перша допомога, профілактика.
36. Гострі захворювання шлунку: причини, симптоми.
37. Виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки. Симптоми. Профілактика розвитку.
38. Хронічний гастрит. Профілактика розвитку серед дитячого контингенту.
39. Поняття «гострого» живота. Перша допомога, профілактика.
40. Гострі захворювання печінки: причини і симптоми. Перша допомога, профілактика.
41. Причини і симптоми гострих захворювань нирок. Перша допомога, профілактика.
42. Пієлонефрит, гломерулонефрит. Профілактика розвитку.
43. Основні підходи до надання першої допомоги при гострих захворюваннях внутрішніх органів.

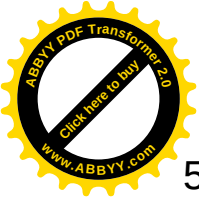
Практичне заняття №5

ТЕМА: ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА ПІД ЧАС ТРАВМ

Мета заняття: ознайомитися, скласти уявлення про травматизм, причини його виникнення, закриті та відкриті пошкодження.

Теоретичні питання:

1. Поняття про травму, класифікація. Травматизм, його види.
2. Закриті пошкодження (травми) м'яких тканин: удари, розтягування, розриви і струс. Механізм виникнення, симптоми. Перша допомога потерпілим.
3. Краш-синдром: позиційне або тривале здавлення і роздавлювання. Особливості першої допомоги.
4. Вивихи, класифікація. Абсолютні і відносні симптоми. Перша допомога потерпілим.

5. Переломи, класифікація. Абсолютні і відносні симптоми. Перша допомога і особливості евакуації постраждалого до лікувальної установи.

Практичні завдання:

1. Скласти схему за двома видами травматизму.
2. Визначити основні складові профілактики травматизму.
3. Скласти схему першої медичної допомоги при закритих та відкритих пошкодженнях.
4. Визначити засоби іммобілізації пацієнта та ділянки іммобілізації постраждалих за рисунками.
5. Встановити принципи та правила транспортної іммобілізації.
6. Відпрацювати техніку транспортної іммобілізації пацієнтів за допомогою шин, косинкової пов'язки після демонстрації викладачем.
7. Скласти алгоритм першої медичної допомоги при синдромі тривалого роздавлювання.
8. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Хід роботи:

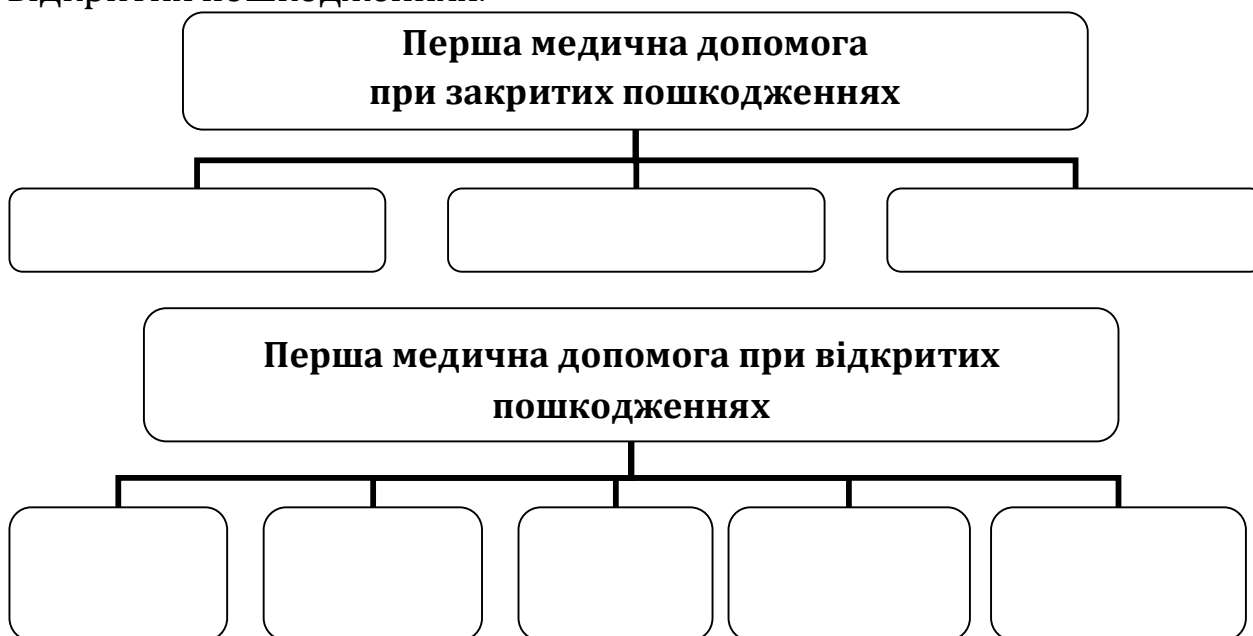
1. Скласти схему за двома видами травматизму.

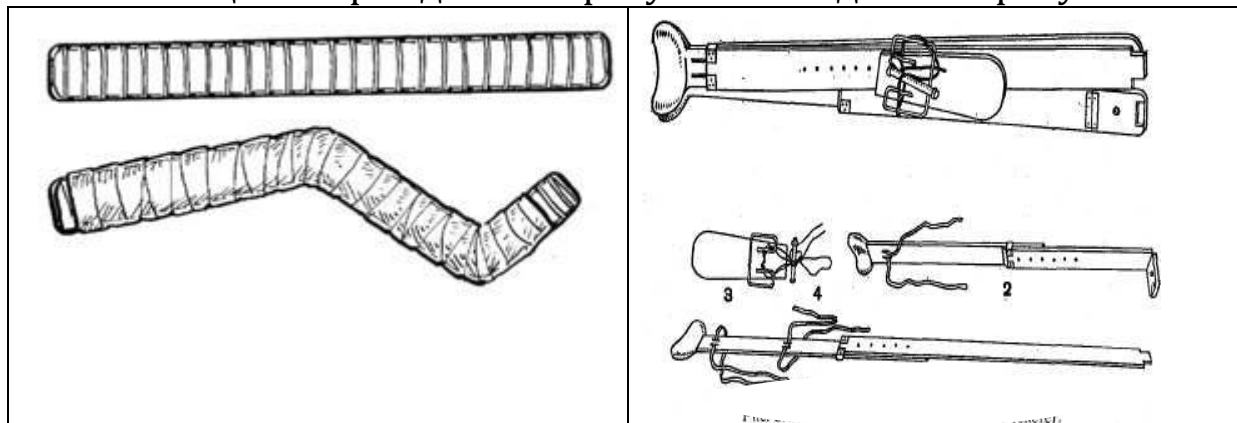
2. Визначити основні складові профілактики травматизму.

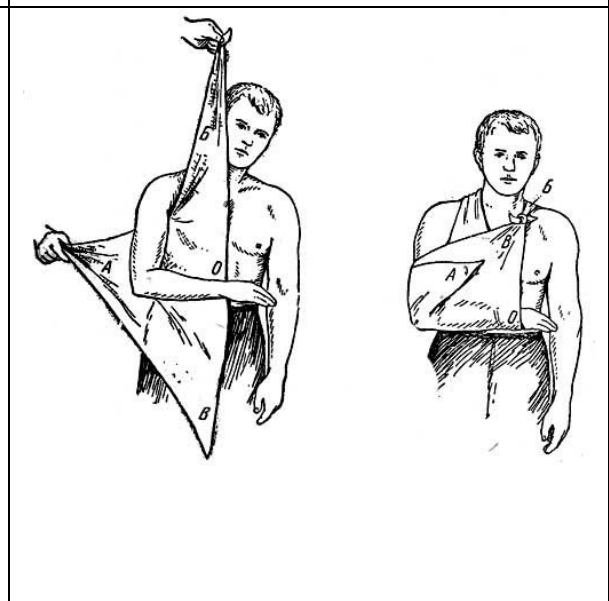
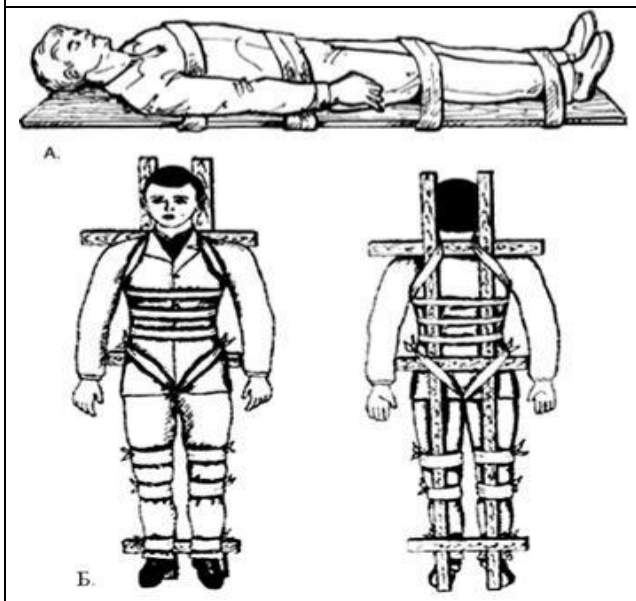
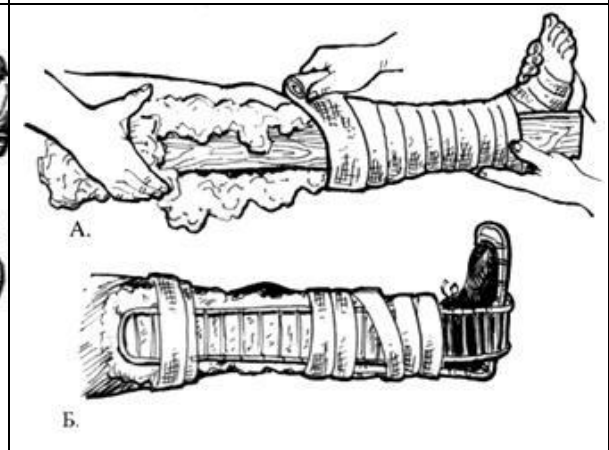
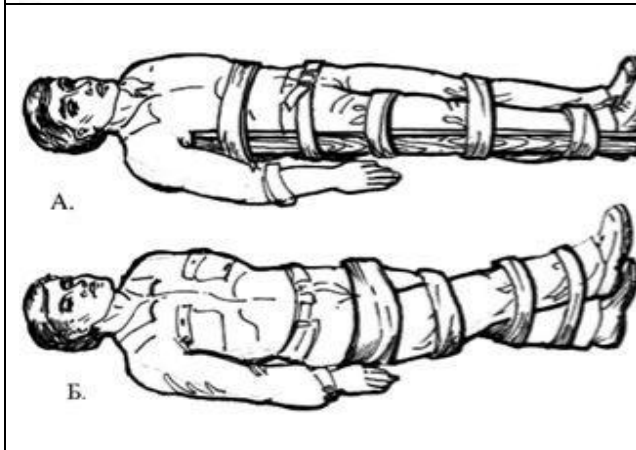
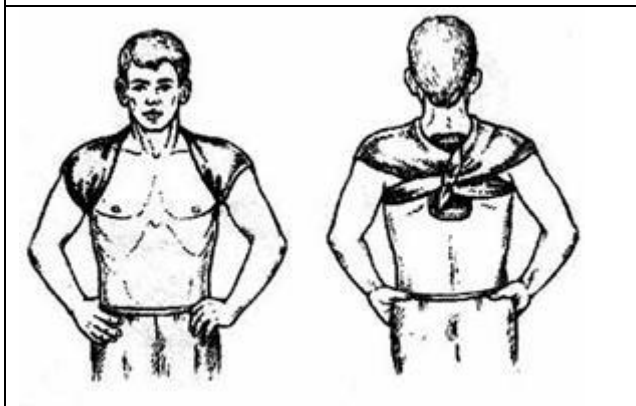
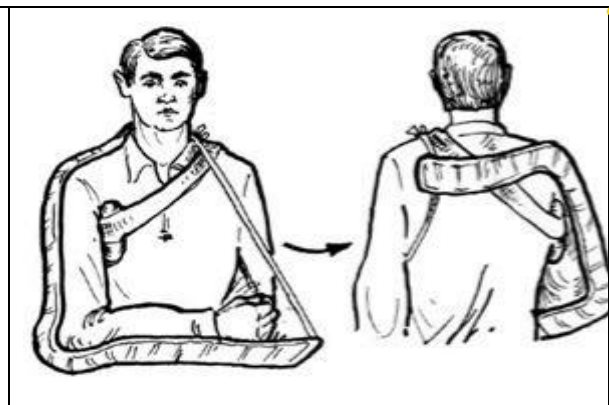
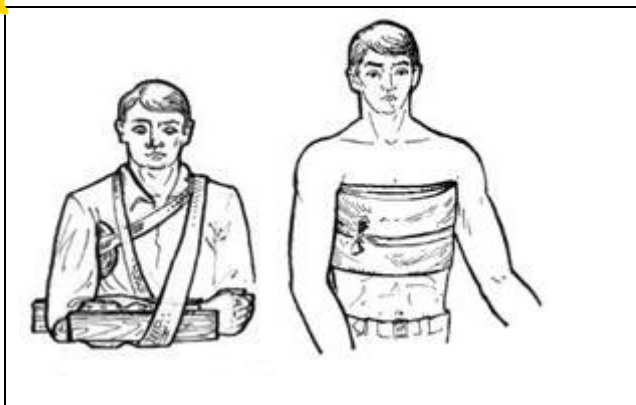
Профілактика травматизму

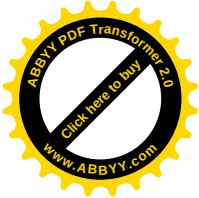
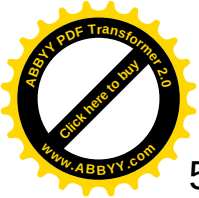
3. Скласти схему першої медичної допомоги при закритих та відкритих пошкодженнях.

4. Визначити засоби іммобілізації пацієнта та ділянки іммобілізації постраждалих за рисунками. Підписати рисунки.

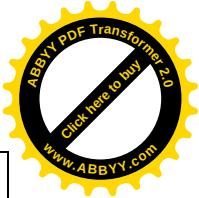
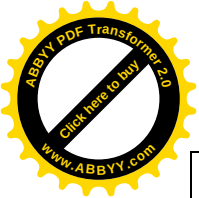
5. Встановити принципи та правила транспортної іммобілізації.

Загальні принципи транспортної іммобілізації	
1)	
2)	одяг і взуття з травмованого, зазвичай, не знімають;
3)	
4)	Накладають шину поверх ватно-марлевої прокладки.
Загальні правила транспортної іммобілізації	
1)	
2)	
3)	
4)	
5)	
6)	
7)	слід дати постраждалому знеболювальні засоби.

6. Відпрацювати техніку транспортної іммобілізації пацієнтів за допомогою шин, косинкової пов'язки після демонстрації викладачем.

7. Скласти алгоритм першої медичної допомоги при синдромі тривалого роздавлювання.

1	
---	--

2	
3	

8. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Висновок:

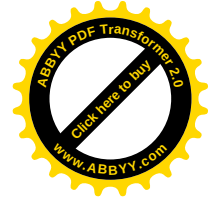
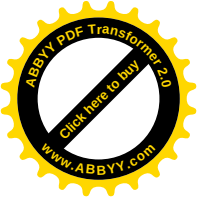
Практичне заняття №6

ТЕМА: РАНИ: ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ. КРОВОТЕЧІ, СПОСОБИ ТИМЧАСОВОЇ ЗУПИНКИ.

Мета заняття: оволодіти навичками першої медичної допомоги при пораненнях та при зупинці капілярних, венозних та артеріальних кровотеч.

Теоретичні питання:

1. Визначення поняття рани. Класифікація за походженням та характером.
2. Класифікація ран за ступенем інфікування, складності та локалізації.
3. Перша допомога пораненим: усунення ранніх загрозливих життю ускладнень і запобігання інфікуванню.
4. Кровотечі: визначення і поняття (власне кровотеча, крововилив і гематома).
5. Класифікація кровотеч за анатомічною ознакою; по механізму виникнення; по виявленню; за часом виникнення; по ступеню тяжкості.
6. Геморагічний шок, тяжкість і крововтрата.
7. Способи тимчасової зупинки кровотечі

Практичні завдання:

1. Скласти схему видів ран та кровотеч.
2. Відтворити складові першої медичної допомоги при пораненні.
3. Встановити клінічні ознаки різних видів кровотеч.
4. Визначити алгоритм надання першої медичної допомоги при різних видах кровотеч за рисунками.
5. Визначити складові способів тимчасової зупинки кровотечі.
6. Зазначити місця притиснення артерій для тимчасової зупинки кровотеч на рисунку.
7. Відтворити алгоритм накладання джугата на схемі.
8. Відпрацювати техніку першої медичної допомоги при пораненні, тампонади рани, притиснення судин, накладання джугата після демонстрації викладачем.
9. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Хід роботи:

1. Скласти схему видів ран та кровотеч.

Види ран						
		забиті				
Види кровотеч						

2. Відтворити складові першої медичної допомоги при пораненні.

3. Встановити клінічні ознаки різних видів кровотеч.

Клініка кровотеч		
локалізація кровотечі	колір кров	характер пульсації
артерії		

вени		
капіляри		

4. Визначити алгоритм надання першої медичної допомоги при різних видах кровотеч за рисунками.

Рис. 5. Алгоритм першої медичної допомоги при капілярній кровотечі.

Рис. 6. Алгоритм першої медичної допомоги при венозній кровотечі.

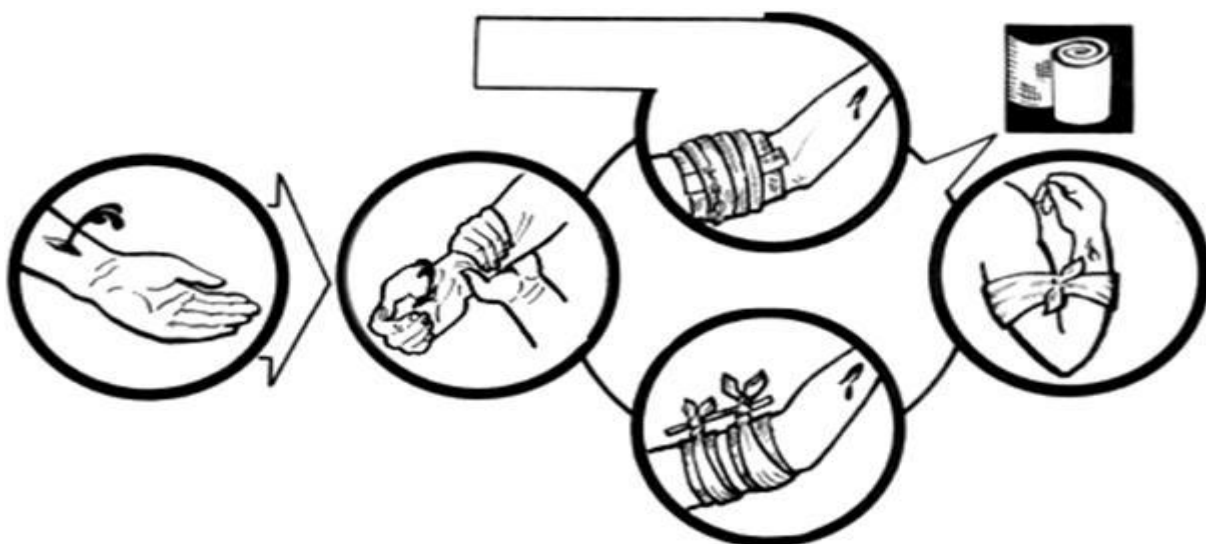

Рис. 7. Алгоритм першої медичної допомоги при артеріальній кровотечі.

5. Визначити складові способів тимчасової зупинки кровотечі.

Способи тимчасової зупинки кровотеч				
			тампонада рани	

6. Зазначити місця притиснення артерій для тимчасової зупинки кровотеч на рисунку.

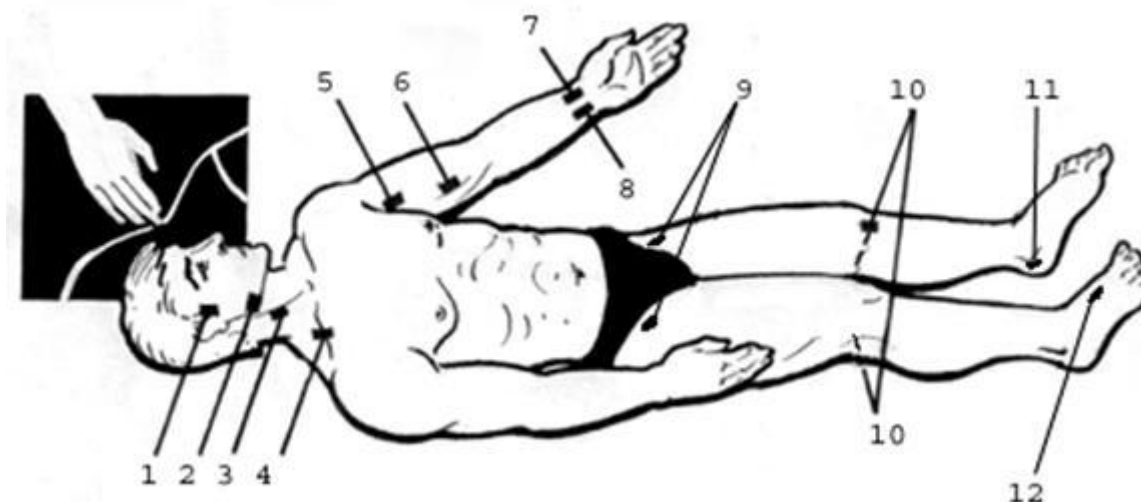

Рис. 8. Місця притиснення артерій на тілі людини

Примітка:

1. –

2. –

3. –

4. –

5. –

6. –

7. –

8. –

9. –

10. –

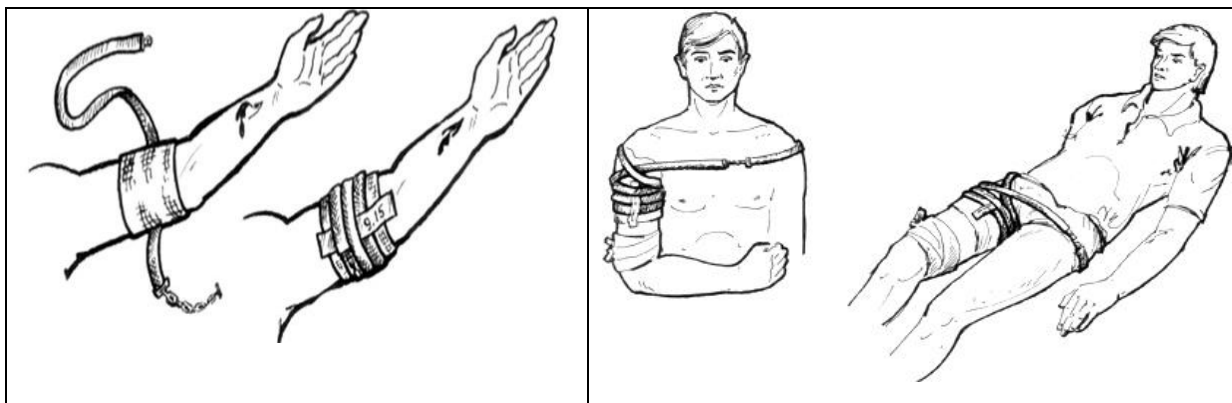
11. –

12. –

7. Відтворити алгоритм накладання джгута на схемі.

Правила накладання джгута	
Місце накладання джгута	плече, стегно, передпліччя, гомілка
1	

2	
3	

8. Відпрацювати техніку першої медичної допомоги при пораненні, тампонади рани, притиснення судин, накладання джгута після демонстрації викладачем.

9. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Висновок:

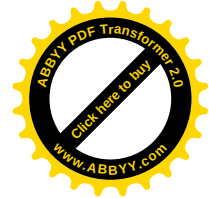
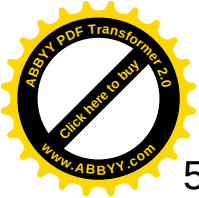
Практичне заняття №7

ТЕМА: РЕАНІМАТОЛОГІЯ: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ.

Мета заняття: оволодіти навичками проведення серцево-легеневої реанімації та десмургії.

Теоретичні питання:

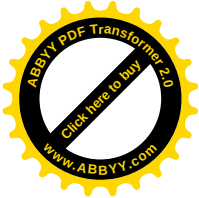
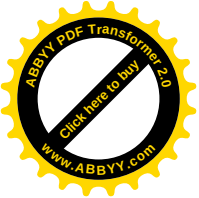
1. Реанімація, інтенсивна терапія, визначення понять.
2. Три стани людського організму: здоров'я, хвороба, критичне (термінальне). Термінальні стани організму, його фази (стадії): предагональне, агонія, клінічна і біологічна смерть.
3. Основні симптоми стадій термінального стану.
4. Шок (удар), його види (гіповолемічний, кардіогенний, септичний, анафілактичний).

5. Основні симптоми, ступені тяжкості шоку.
6. Оцінка життєво важливих функцій: центральної нервової системи, серцево-судинної системи, дихальної системи.
7. Раптова зупинка серця, причини, симптоми. Перша допомога.
8. Штучна вентиляція легенів, способи, правила проведення.
9. Зовнішній (непрямий) масаж серця, правила проведення. Особливості виконання у дітей.
10. Поєднання непрямого масажу серця штучною вентиляцією легенів.
11. Поняття про десмургію. Показання, профілактика вторинної інфекції.
12. Загальні правила бинтування, положення пацієнта, техніка бинтування.
13. Класифікація пов'язок.
14. Правила накладення без бинтових пов'язок.
15. Правила накладення м'яких бинтових пов'язок.
16. Особливості м'яких бинтових пов'язок на грудну клітку.
17. Правила накладання пов'язок на нижню кінцівку
18. Особливості накладення пов'язок на гомілку та стопу.
19. Пов'язки на суглоби ніг та культю, особливості.
20. Правила накладання гіпсових пов'язок.
21. Пов'язки на голову, шию і верхні кінцівки.

Практичні завдання:

1. Дати визначення основних теоретичних понять теми практичного заняття.
2. Відпрацювати техніку непрямого масажу серця на фантомі за алгоритмом.
3. Відпрацювати техніку штучної вентиляції легень на фантомі за алгоритмом.
4. Встановити заходи профілактики травматичного шоку.
5. Скласти схему видів м'яких та твердих пов'язок.
6. Розв'язати завдання з визначення типу бинтових пов'язок.
7. Визначити за рисунками назви бинтових пов'язок.
8. Відпрацювати техніку накладання бинтових пов'язок на голову, верхні та нижні кінцівки, тулуб, працюючи в парі з студентами після демонстрації вчителем.
9. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Хід роботи:

1. Дати визначення основних теоретичних понять теми практичного заняття.

Реанімація _____

Термінальний стан _____

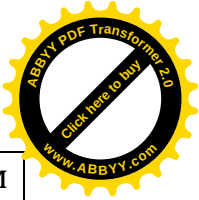
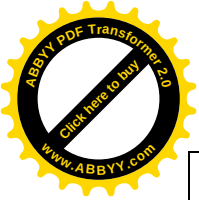
Клінічна смерть _____

Біологічна смерть _____

Десмургія _____

2. Відпрацювати техніку непрямого масажу серця на фантомі за алгоритмом.

1	Хворого розміщують на твердій поверхні, наприклад, на дерев'яному щиті, кушетці або на підлозі, розстібають його пояс й оголюють шкіру в ділянці серця (знімають або розривають сорочку).
2	Реаніматор розташовується збоку від хворого. На ділянку нижньої третини груднини кладуть і розміщені перпендикулярно одна до одної ліву і праву долоні з піднятими пальцями.
3	Проводять ритмічні та енергійні (поштовхоподібні) натискування на грудну клітку – 4–5 поштовхів з проміжками в 1 секунду і з перервою на 3–4 секунди після кожної серії (для проведення акту штучного дихання). При енергійному натискуванні на груднину (глибина її вдавлювання має досягати у дорослих 3–4 см) кров із шлуночків серця виштовхується в аорту і легеневі артерії, а в паузах між натискуваннями кров із порожнистих вен надходить до серця. У такий спосіб відновлюється порушений кровообіг і дихання.
4	Ефективність масажу визначається за відновленням пульсу, дихання, зменшенням ціанотичного (синюшного) кольору шкіри, а також за звуженням розширених до масажу зіниць і появою їх реакції на світло.

5	Непрямий масаж серця необхідно поєднувати із штучним диханням (методом із рота в рот або за допомогою спеціальних апаратів). Для одночасного проведення обох процедур необхідна участь двох осіб.
---	---

3. Відпрацювати техніку штучної вентиляції легень на фантомі за алгоритмом.

1	Основна умова ефективного штучного дихання – максимально закинута назад голова потерпілого. Цього можна досягти, якщо покласти під його шию твердий предмет (валик з одежі). Нижню щелепу необхідно дещо витягнути вперед для запобігання западанню язика.
2	Сторонні предмети і виділення (знімні протези, слиз, блювотні маси) повинні бути видалені за допомогою хустинки, серветки тощо.
3	На обличчя хворого накладають надуту гумову маску, яка повинна повністю закривати рот і ніс. Великими пальцями обох рук фіксують маску, а за допомогою середніх і вказівних пальців висовують уперед нижню щелепу. За одночасного проведення непрямого масажу серця кожне вдуття повітря ротом роблять після 4–5 натискань на грудну клітку.
4	Перед процедурою потерпілого розміщують горілиць на землі й оголюють грудну клітку. Нахиляються над ним, роблять глибокий вдих, а потім з щільно притиснутими губами до рота пацієнта вдихають повітря в його дихальні шляхи. Двома пальцями, аби запобігти побічному виходу повітря, стискають крила носа.
5	Якщо не можна проводити штучне дихання методом з рота в рот (судоми мимічних м'язів), вдувають повітря в легені через ніс. Рукою притискають нижню щелепу до верхньої, обхоплюють губами ніс, накритий марлею (хустинкою), й енергійно вдувають у нього повітря.
6	Ефективність штучної вентиляції легень оцінюють за відновленням самостійних дихальних рухів грудної клітки, а також за появою дихальних шумів.

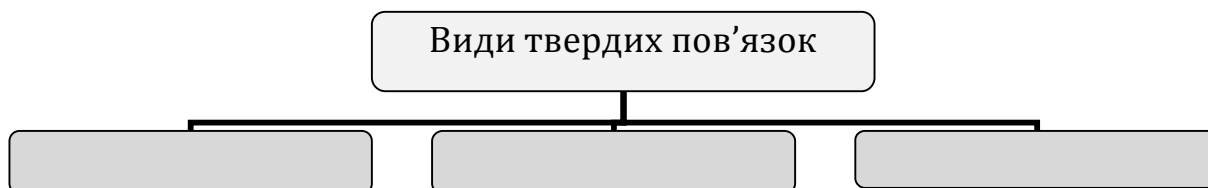
Алгоритм реанімаційних заходів ПМД

4. Встановити заходи профілактики травматичного шоку.

Заходи профілактики шоку	
	✓ дати постраждалому спокій
✓ попередити охолодження організму шляхом укутування теплими речами.	

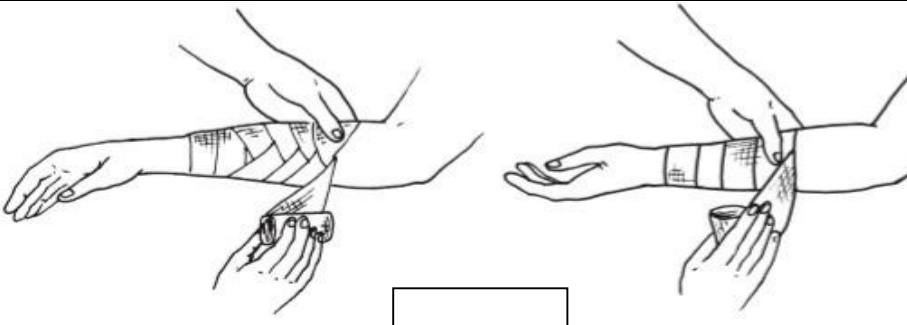
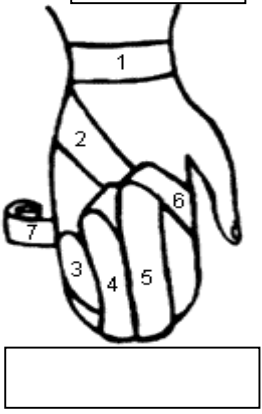
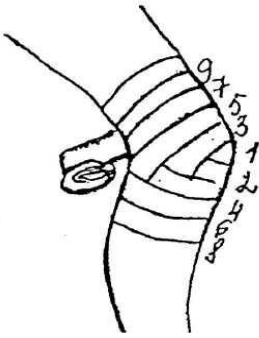
5. Скласти схему видів м'яких та твердих пов'язок.

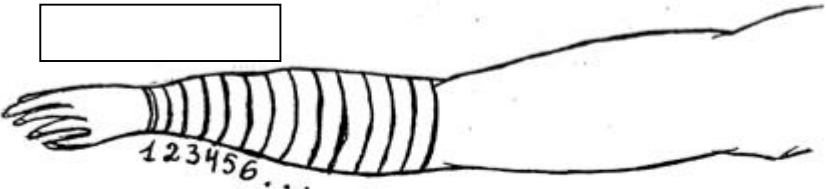
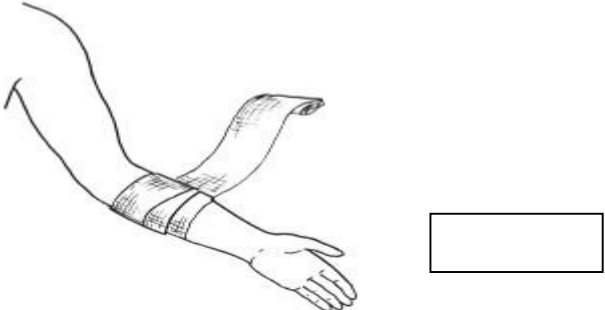

Види м'яких пов'язок

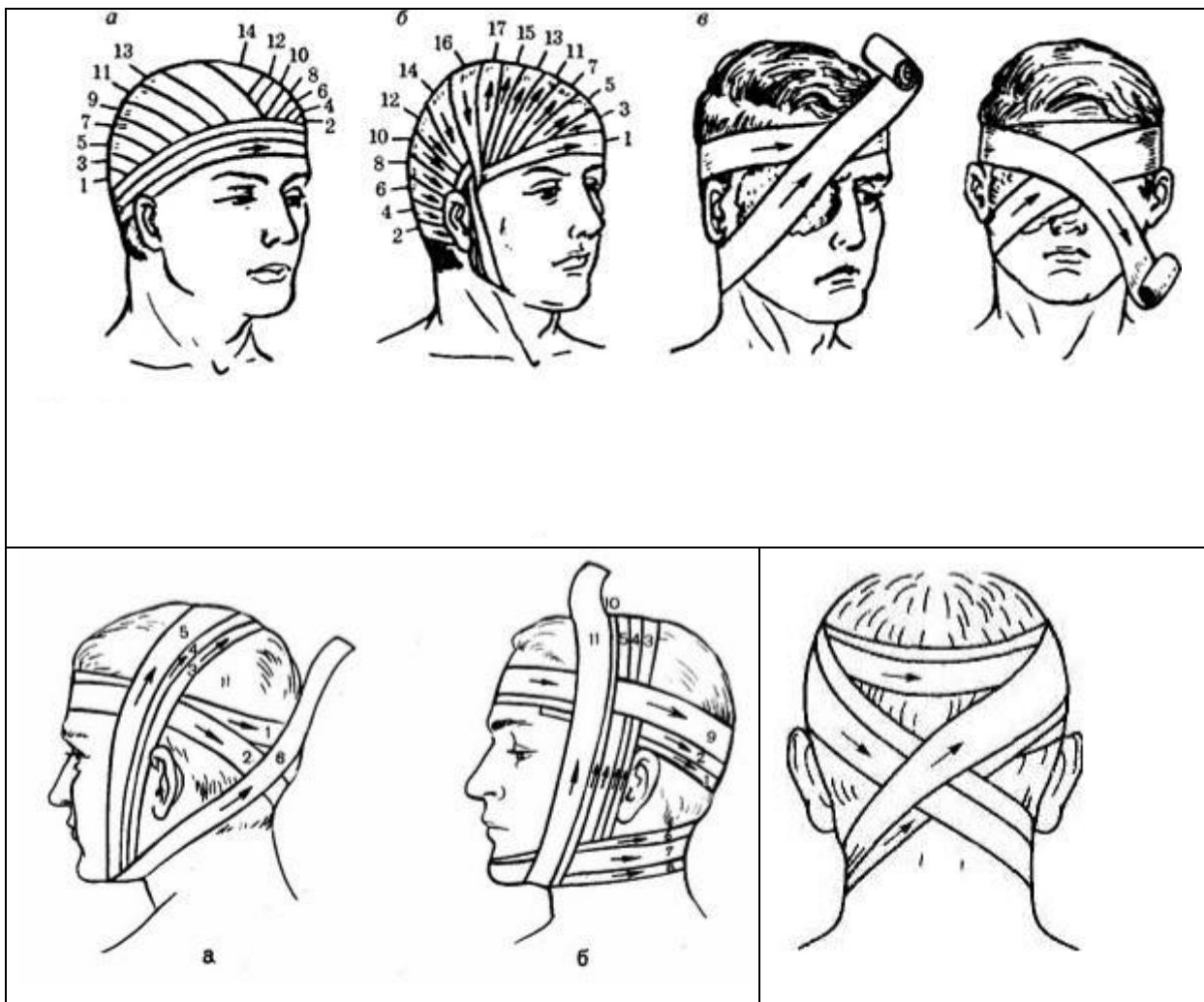
6. Розв'язати завдання з визначення типу бинтових пов'язок.

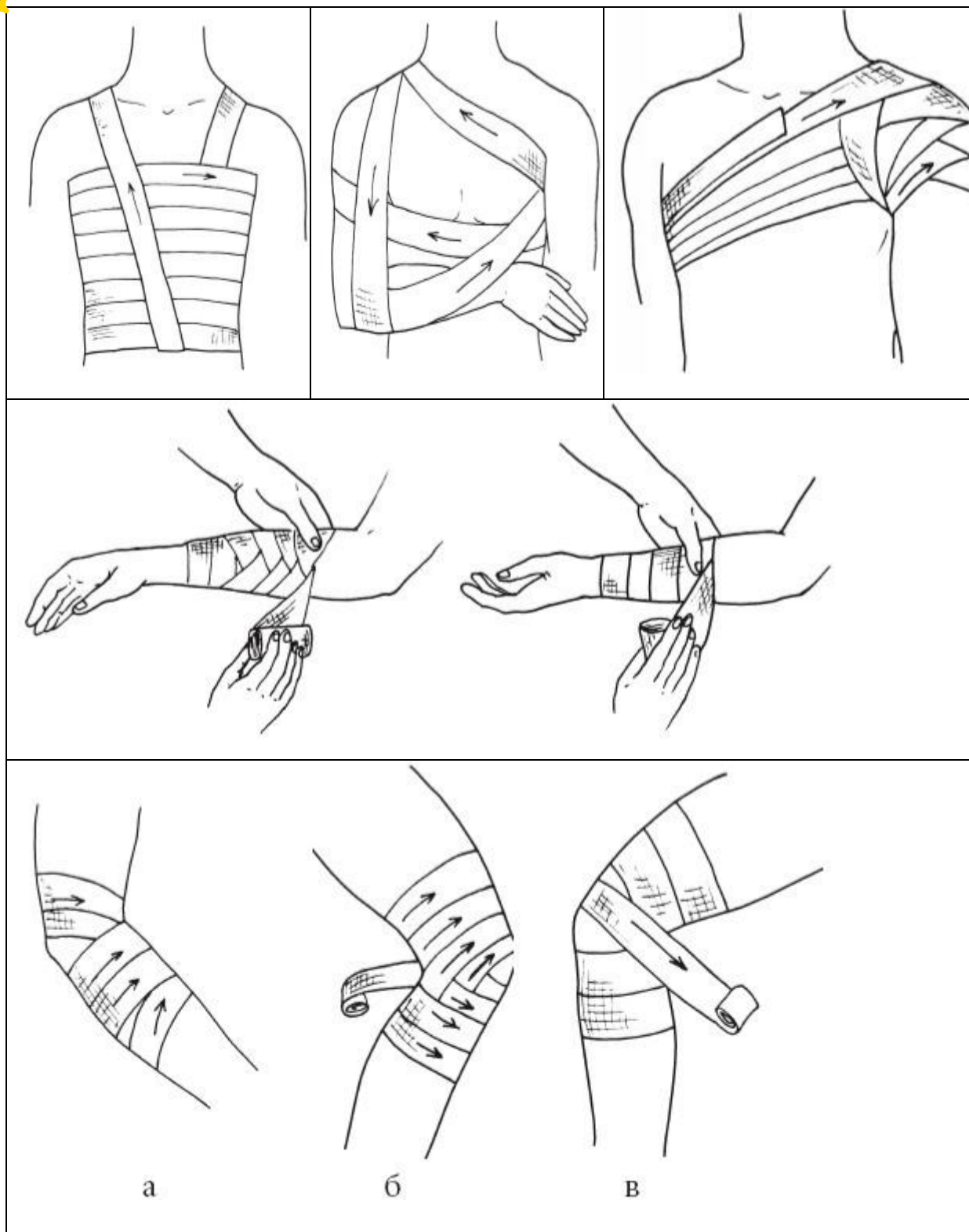
Завдання: на рисунку представлено 5 типів бинтових пов'язок. Необхідно проставити номер типу бинтової пов'язки на відповідний рисунок. Номер ставити у зображений прямокутник.

-1- Циркулярна пов'язка	
-2- Спіральна пов'язка	
-3- Повзуча пов'язка	

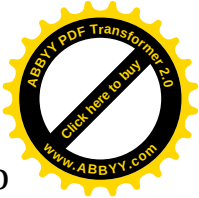
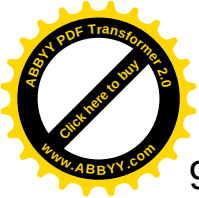
-4- Колосоподібна пов'язка	
-5- Обернена пов'язка	

7. Визначити за рисунками назви бинтових пов'язок. Підписати рисунки.

8. Відпрацювати техніку накладання бинтових пов'язок на голову, верхні та нижні кінцівки, тулуб, працюючи в парі з студентами після демонстрації вчителем.

9. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Висновок:

Практичне заняття №8

ТЕМА: ОСНОВИ ПРОФІЛАКТИКИ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

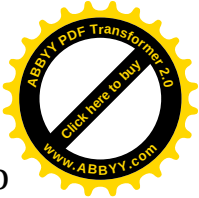
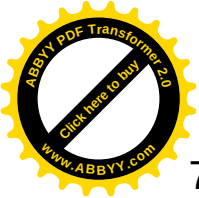
Мета заняття: навичками профілактики інфекційних захворювань: санітарно-просвітницька робота, ізоляція хворої людини, гігієна шкіри, вакцинопрофілактика, активна імунізація.

Теоретичні питання:

1. Основи інфекційних захворювань. Поняття про епідемічний процес.
2. Епідеміологічні особливості окремих груп інфекцій.
3. Профілактика інфекційних захворювань.
4. Кишкові інфекції.
5. Інфекції дихальних шляхів.
6. Кров'яні інфекції.
7. Інфекції зовнішнього покриву та статевих органів.
8. Основи профілактики глистних інвазій.

Практичні завдання:

1. Дати визначення основних теоретичних понять теми практичного заняття.
2. Встановити періоди інфекційної хвороби.
3. Визначити епідеміологічні особливості груп інфекцій.
4. Скласти карту профілактики розвитку різних груп інфекцій.
5. Провести порівняльну характеристику джерел інфекції, збудників, шляхів передачі, інкубаційного періоду, основних відмінних клінічних ознак та шляхів передачі дитячих інфекцій.
6. Розв'язати задачі з характеристики основних інфекційних хвороб на умовах команди супротивника.

7. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Хід роботи:

1. Дати визначення основних теоретичних понять теми практичного заняття.

Епідеміологія _____

Епідемічний процес _____

Інфекційна хвороба _____

Патогенність _____

Вірулентність _____

Токсигенність _____

Інвазивність _____

Дезінфекція _____

Дезінсекція _____

Дератизація _____

2. Встановити періоди інфекційної хвороби.

Періоди інфекційної хвороби			

3. Визначити епідеміологічні особливості груп інфекцій.

Кишкові інфекції з фекально-оральним механізмом передачі				
Збудник 		травний канал		

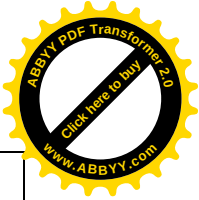
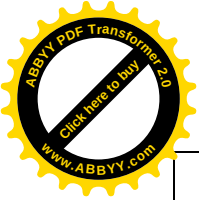
Інфекції дихальних шляхів з крапельним механізмом передачі				
Збудник →	повітря			
Кров'яні інфекції з трансмісивним механізмом передачі				
Збудник →		тварина людина		
Інфекції зовнішніх покривів з побутовим механізмом передачі				
Збудник →				

4. Скласти карту профілактики розвитку різних груп інфекцій.

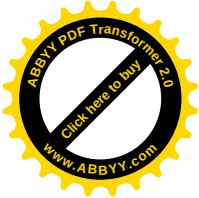
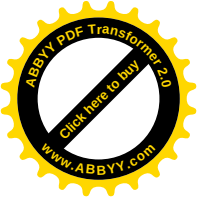
Профілактика розвитку різних груп інфекцій	
Кишкові інфекції з фекально-оральним механізмом передачі	
Інфекції дихальних шляхів з крапельним механізмом передачі	
Кров'яні інфекції з трансмісивним механізмом передачі	
Інфекції зовнішніх покривів з побутовим механізмом передачі	

5. Провести порівняльну характеристику джерел інфекції, збудників, шляхів передачі, інкубаційного періоду, основних відмінних клінічних ознак та шляхів передачі дитячих інфекцій.

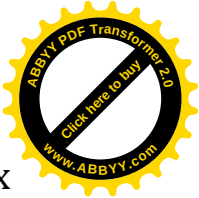
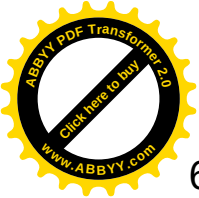
Профілактика			
Відмінні клінічні ознаки			
Інкубаційний період			
Джерело інфекції			
Шлях передачі			
Збудник			
Назва хвороби			

Назва хвороби			
Збудник			
Шлях передачі			
Джерело інфекції			
Інкубаційний період			
Відмінні клінічні ознаки			
Профілактика			

Назва хвороби	Збудник	Шлях передачі	Джерело інфекції	Інкубаційний період	Відмінні клінічні ознаки	Профілактика

6. Розв'язати задачі з характеристики основних інфекційних хвороб на умовах команди супротивника.

Під час практичного заняття викладач розподіляє на команди з 5 осіб. Капітан кожної команди отримує конверт із завданнями. Кожен конверт містить завдання, вирішувати які повинна команда супротивників.

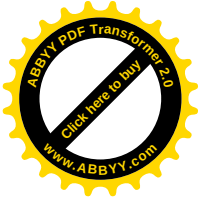
Завдання команди № 1

Умова завдання: команда складає питання для студентів іншої команди з кишкових інфекцій. Питання повинні включати визначення шляхів розповсюдження інфекції, клінічних проявів та профілактики їх розповсюдження.

Час підготовки: 5 хвилин.

Запитання команди супротивників:

Відповіді:

Завдання команди № 2

Умова завдання: команда складає питання для студентів іншої команди з інфекцій дихальних шляхів. Питання повинні включати визначення шляхів розповсюдження інфекції, клінічних проявів та профілактики їх розповсюдження.

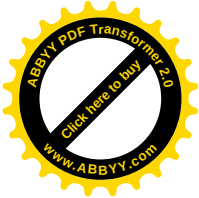
Час підготовки: 5 хвилин.

Запитання команди супротивників:

[illegible]

Відповіді:

[illegible]

Завдання команди № 3

Умова завдання: команда складає питання для студентів іншої команди з кров'яних інфекцій. Питання повинні включати визначення шляхів розповсюдження інфекції, клінічних проявів та профілактики їх розповсюдження.

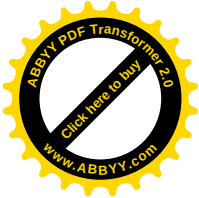
Час підготовки: 5 хвилин.

Запитання команди супротивників:

[illegible]

Відповіді:

[illegible]

Завдання команди № 4

Умова завдання: команда створює питання для студентів іншої команди з інфекцій шкіри. Питання повинні включати визначення шляхів розповсюдження інфекції, клінічних проявів та профілактики їх розповсюдження.

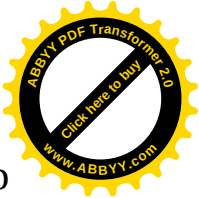
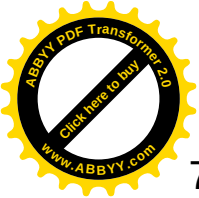
Час підготовки: 5 хвилин.

Запитання команди супротивників:

[illegible]

Відповіді:

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

7. Зробити висновок щодо практичних завдань практичного заняття.

Висновок:

Практичне заняття №9

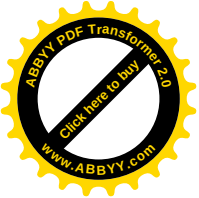
Змістовий модуль 2.

ТЕМА: ОСНОВИ ТРАВМАТОЛОГІЇ ТА ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

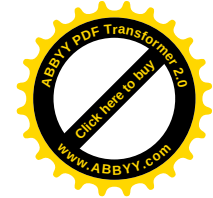
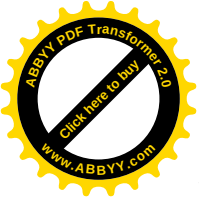
Мета заняття: оцінити отримані під час поточного модулю знання та практичні навички.

Теоретичні питання:

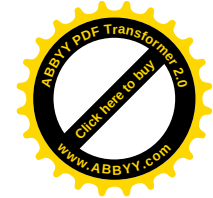
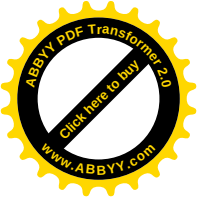
1. Поняття про травму, класифікація. Травматизм, його види.
2. Закриті пошкодження (травми) м'яких тканин: удари, розтягування, розриви і струс. Механізм виникнення, симптоми. Перша допомога потерпілим.
3. Краш-синдром: позиційне або тривале здавлення і роздавлювання. Особливості першої допомоги.
4. Вивихи, класифікація. Абсолютні і відносні симптоми. Перша допомога потерпілим.
5. Переломи, класифікація. Абсолютні і відносні симптоми. Перша допомога і особливості евакуації постраждалого до лікувальної установи.
6. Визначення поняття рани. Класифікація за походженням та характером.
7. Класифікація ран за ступенем інфікування, складності та локалізації.
8. Перша допомога пораненим: усунення ранніх загрозливих життю ускладнень і запобігання інфікуванню.
9. Кровотечі: визначення і поняття (власне кровотеча, крововилив і гематома).

10. Класифікація кровотеч за анатомічною ознакою; по механізму виникнення; по виявленню; за часом виникнення; по ступеню тяжкості.
11. Геморагічний шок, тяжкість і крововтрата.
12. Способи тимчасової зупинки кровотечі
13. Захворювання та ураження голови, обличчя та порожнини рота.
14. Ураження та захворювання шиї, гортані, стравоходу.
15. Ураження та захворювання грудної клітини та органів грудної порожнини.
16. Ураження та захворювання черевної стінки та органів черевної порожнини.
17. Ураження та захворювання хребта, тазу та спинного мозку.
18. Реанімація, інтенсивна терапія, визначення понять.
19. Три стани людського організму: здоров'я, хвороба, критичне (термінальне). Термінальні стани організму, його фази (стадії): предагональне, агонія, клінічна і біологічна смерть.
20. Основні симптоми стадій термінального стану.
21. Шок (удар), його види (гіповолемічний, кардіогенний, септичний, анафілактичний).
22. Основні симптоми, ступені тяжкості шоку.
23. Оцінка життєво важливих функцій: центральної нервової системи, серцево-судинної системи, дихальної системи.
24. Раптова зупинка серця, причини, симптоми. Перша допомога.
25. Штучна вентиляція легенів, способи, правила проведення.
26. Зовнішній (непрямий) масаж серця, правила проведення. Особливості виконання у дітей.
27. Поєднання непрямого масажу серця штучною вентиляцією легенів.
28. Поняття про десмургію. Показання, профілактика вторинної інфекції.
29. Загальні правила бинтування, положення пацієнта, техніка бинтування.
30. Класифікація пов'язок.
31. Правила накладення без бинтових пов'язок.
32. Правила накладення м'яких бинтових пов'язок.
33. Особливості м'яких бинтових пов'язок на грудну клітку.
34. Правила накладання пов'язок на нижню кінцівку

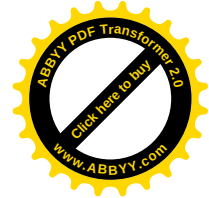
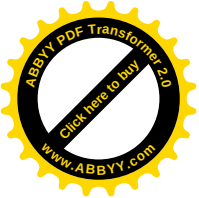

35. Особливості накладення пов'язок на гомілку та стопу.
36. Пов'язки на суглоби ніг та культю, особливості.
37. Правила накладання гіпсових пов'язок.
38. Пов'язки на голову, шию і верхні кінцівки.
39. Гостра гнійна інфекція – фурункул. Визначення, причини, симптоми.
40. Гостра гнійна інфекція – карбункул. Визначення, причини, симптоми. Диференційна діагностика.
41. Гостра гнійна інфекція – гідраденіт. Визначення, причини, симптоми.
42. Гостра гнійна інфекція – флегмона, абсцес. Визначення, причини, симптоми. Диференційна діагностика.
43. Бешихове запалення: визначення, причини, симптоми.
44. Панарицій: визначення, види залежно від локалізації процесу, причини, симптоми.
45. Особливості першої медичної допомоги при гострій гнійній інфекції. Профілактика появи та ускладнень.
46. Поняття про інфекційні хвороби, їх збудники. Особливість інфекційних хвороб. Періоди перебігу хвороб.
47. Імунологія. Поняття про імунітет. Види імунітету. Фактори, які впливають на імунітет.
48. Інфекційні захворювання органів дихання (грип, аденовірусна інфекція, гостра респіраторна інфекція.).
49. Поняття про кишкові інфекції, їх особливість, профілактика (дизентерія, ботулізм, черевний тиф, сальмонельоз).
50. Поняття про венеричні інфекції, їх особливість, профілактика.
51. Кров'яні інфекції (СНІД, висипний тиф), прояви, профілактика.
52. Сифіліс. Визначення. Етіологія. Ознаки.
53. Гонорея. Визначення. Етіологія. Ознаки.
54. Трихомоніаз. Визначення. Етіологія. Ознаки.
55. Принципи і методи боротьби з венеричними захворюваннями.
56. СНІД (збудник, групи ризику, шляхи передачі, основні ознаки). Періоди розвитку.
57. Профілактика СНІД

Практичні завдання:

1. Проведення штучної вентиляції легень.
2. Проведення непрямого масажу серця.
3. Накладення асептичної пов'язки.
4. Пальцеве притиснення артерій при їх пошкодженні.
5. Провести накладання джгута при артеріальній та венозній кровотечі.
6. Накладення шини Крамера при переломі кісток плеча і гомілки, стегнової кістки.
7. Провести діагностику травм потерпілого за задачами.
8. Накласти клейову, лейкопластирну, косинкову пов'язку.
9. Накласти колову пов'язку.
10. Продемонструвати техніку спіралеподібної пов'язки на передпліччя.
11. Продемонструвати техніку пов'язки „чепець”.
12. Продемонструвати техніку пращеподібної пов'язки на ніс.
13. Продемонструвати техніку пов'язки „вуздечка”.
14. Продемонструвати техніку черепащачої пов'язки на ліктьовий суглоб.
15. Продемонструвати техніку колосовидної пов'язки на плечовий суглоб.
16. Продемонструвати техніку пов'язки на очі (правий або лівий).
17. Продемонструвати техніку пов'язки на потилицю і шию.
18. Продемонструвати техніку пов'язки Дезо.
19. Продемонструвати техніку спіралеподібної пов'язки на грудну клітину.
20. Продемонструвати техніку пов'язки на молочну залозу.
21. Продемонструвати техніку поворотної пов'язки на культю.
22. Продемонструвати техніку черепаховидної пов'язки на колінний суглоб.
23. Продемонструвати техніку восьми подібної пов'язки на стопу.
24. Продемонструвати техніку сітчасто-трубчастої пов'язки.
25. Зробити гіпсову лангету на передпліччя.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА: МЕДИЦИНА І ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я, ПОНЯТТЯ І ВИЗНАЧЕННЯ. ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ І ЧИННИКИ, ЙОГО ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ

Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Медицина, визначення, завдання. Розділи. Профілактичний напрям медицини і охорони здоров'я.
2. Визначення понять: "патологія", "етіологія", "здоров'я", "хвороба".
3. Перебіг та закінчення хвороби.
4. Зовнішні та внутрішні причини хвороб.
5. Загальні та місцеві порушення кровообігу.
6. Порушення тканинного живлення і обміну речовин.
7. Патогенез запального процесу.

ТЕМА. ЗАХВОРЮВАНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ

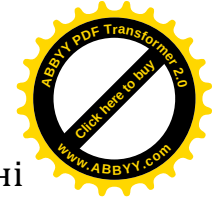
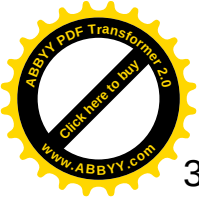
Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Визначення поняття "захворюваність населення".
2. Методи вивчення захворюваності, їх характеристика.
3. Види захворюваності.
4. Показники загальної захворюваності, поширеності, накопичення захворюваності: коефіцієнти захворюваності по віку, статі.
5. Вивчення захворюваності за даними тієї, що звертаються до медичних установ.
6. Первинна і загальна захворюваність.
7. Спеціальний облік окремих видів захворюваності (гострі інфекційні захворювання, найважливіші неепідемічні захворювання, захворюваність з тимчасовою втратою працездатності, захворюваність госпіталізованих хворих).
8. Вивчення захворюваності за даними профілактичних медичних оглядів. Розподіл населення по групах здоров'я. Поняття про патологічну ураженість.
9. Вивчення захворюваності з причин смерті.

ТЕМА. СИСТЕМА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я. ОСНОВНІ ФОРМИ

Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Сучасні системи охорони здоров'я.
2. Основні принципи державної системи охорони здоров'я.

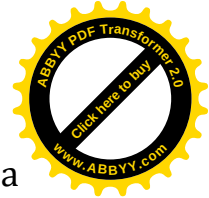
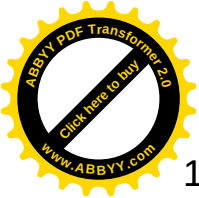

3. Страхова і приватнопідприємницька медицина, організаційні принципи.
4. Медичне страхування, його соціально-економічні і організаційні основи.
5. Система медичного страхування (обов'язкове, добровільне).
6. Страхові медичні організації.
7. Договори обов'язкового медичного страхування не працюючих і працюючих громадян і добровільного медичного страхування громадян.
8. Страхові поліси обов'язкового і добровільного страхування.
9. Діяльність медичних установ в системі медичного страхування.
10. Всесвітня Організація Охорони здоров'я, мета, керівні органи, структура, основні напрями діяльності.
11. Регіональні бюро ВООЗ, їх функції.
12. Основні принципи охорони здоров'я, вироблені ВООЗ.
13. Міжнародне значення товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

ТЕМА: ДОГЛЯД ЗА ХВОРИМИ В ДОМАШНІХ УМОВАХ І В СТАЦІОНАРІ

Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Догляд за шкірою при щоденному туалеті хворого.
2. Профілактика пролежнів.
3. Рання активізація хворого.
4. Зміна постільної і натільної білизни.
5. Відведення газів, постановка клізми (очисної, лікарської, поживної).
6. Методи, що спонукають хворого до сечовипускання (грілка, вода, що ллється, тепле судно, введення лікарських засобів, катеризація), облік кількості сечі. Спостереження за пов'язками і дренажем.
7. Загальні принципи рефлекторної дії тепла і холоду на систему кровообігу. Застосування гірчичників.
8. Зігріваючий компрес і правила його накладення.
9. Наповнення і подача хворому грілки і міхура з льодом.
10. Харчування тяжкохворих і ослаблених.
11. Профілактика ускладнень: із сторони легенів, шлунку і кишечника, нервової системи.
12. Основи догляду за здоровими та хворими дітьми.
13. Шляхи введення лікарських речовин в організм. Шприци: види, стерилізація; підготовка рук для ін'єкцій.
14. Розведення антибіотиків. Набір ліків з ампул і флаконів. Техніка п/к і в/м ін'єкцій.

15. Санітарні носилки, каталка, лямки, носилки правила користування.
16. Підручні засоби для виготовлення імпровізованих носилок.
17. Правила укладання і перенесення хворих на носилках по рівній і перетнутій місцевості.
18. Способи перенесення хворих без носилок.

ТЕМА: ГОСТРІ ЗАХВОРЮВАННЯ ЛЕГЕНІВ, СЕРЦЯ, ШЛУНКУ, ПЕЧІНКИ І НИРОК

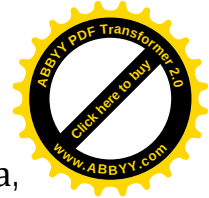
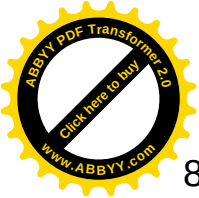
Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Гострі захворювання легенів: гострий трахеїт, гострий бронхіт, гостра пневмонія. Причини. Симптоми. Перша допомога. Профілактика.
2. Гострі захворювання серця: гостра серцево-судинна недостатність (серцева астма), напад стенокардії, інфаркт міокарду, міокардит. Причини. Симптоми. Перша допомога. Профілактика.
3. Гострі захворювання шлунку: гастрит, виразкова хвороба шлунку, проривна виразка. Причини. Симптоми. Перша допомога. Профілактика.
4. Гострі захворювання печінки: холецистит, жовчнокам'яна хвороба, гепатити, в т.ч. інфекційні. Причини. Симптоми. Перша допомога. Профілактика.
5. Гострі захворювання нирок: цистит, нефрит (гломерулонефрит), пієлонефрит, сечокам'яна хвороба. Причини. Симптоми. Перша допомога. Профілактика.

ТЕМА: ПОШКОДЖЕННЯ І ЗАХВОРЮВАННЯ ОЧЕЙ, ВУХА, ГОРЛА І НОСА

Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Фурункул повіки: визначення, симптоми.
2. «Ячмінь»: визначення, симптоми.
3. Кон'юнктивіт: визначення, симптоми.
4. Кератит: визначення, симптоми.
5. Ірит (іридоцикліт): визначення, симптоми. Перша допомога.
6. Пошкодження повіки, ока, очної ямки: причини, симптоми. Перша допомога.
7. Ангіна (тонзиліт): причини, симптоми. Перша допомога, заходи профілактики. Гострий стеноз гортані: причини, симптоми. Носовий кровообіг: причини, симптоми. Перша допомога.

8. Гострий отит: причини, симптоми. Травми і чужорідні тіла вуха, горла і носа: види по місцю локалізації, причини, симптоми. Перша допомога.

ТЕМА: ПОНЯТТЯ ПРО ТРАВМУ, КЛАСИФІКАЦІЯ. ТРАВМАТИЗМ, ЙОГО ВИДИ

Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Травми, травматологія, травматизм.
2. Статистика. Відкриті травми і закриті.
3. Закриті пошкодження (травми) м'яких тканин: удари, розтягування, розриви і струс. Механізм виникнення, симптоми. Перша допомога потерпілим.
4. Краш-синдром: позиційне або тривале здавлення і роздавлювання. Особливості першої допомоги.
5. Вивихи, класифікація. Абсолютні і відносні симптоми. Перша допомога потерпілим.
6. Переломи, класифікація. Абсолютні і відносні симптоми. Перша допомога і особливості евакуації постраждалого до лікувальної установи.
7. Накладення шини Крамера при переломі кісток плеча і гомілки, стегнової кістки.

ТЕМА: ТРАВМИ ОРА ТА ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ

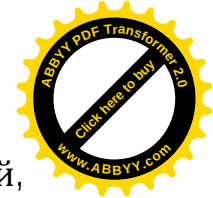
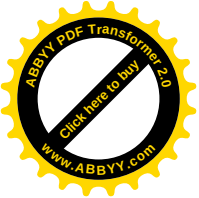
Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Захворювання та ураження голови, обличчя та порожнини рота.
2. Ураження та захворювання шиї, гортані, стравоходу.
3. Ураження та захворювання грудної клітини та органів грудної порожнини.
4. Ураження та захворювання черевної стінки та органів черевної порожнини.
5. Ураження та захворювання хребта, тазу та спинного мозку.

ТЕМА: РЕАНІМАТОЛОГІЯ: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Три стани людського організму: здоров'я, хвороба, критичне (термінальне).
2. Характеристика показників термінальних станів: свідомість, рефлекси, зіниці, пульс, артеріальний тиск (АТ), частота і характер

дихання. Шок (удар), його види (гіповолевмічний, кардіогенний, септичний, анафілактичний), основні симптоми, ступені тяжкості.

3. Реанімація, інтенсивна терапія, визначення понять.
4. Оцінка життєво важливих функцій: центральної нервової системи, серцево-судинної системи, дихальної системи.
5. Реанімаційні заходи: забезпечення вільної прохідності дихальних шляхів, штучна вентиляція легенів (ШВЛ), непрямий масаж серця, поєднання ШВЛ і масажу серця.
6. Опіки. Відмороження. Електротравма. Утоплення. Визначення. Причини. Ознаки. Особливості першої медичної допомоги при нещасних випадках.

ТЕМА: ДЕСМУРГІЯ. ВИДИ ПОВ'ЯЗОК І СПОСОБИ ЇХ НАКЛАДЕННЯ ПОТЕРПІЛИМ

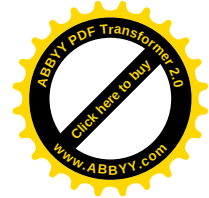
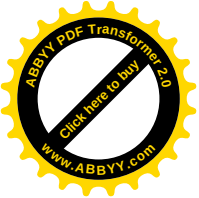
Теоретичні питання для самостійної підготовки:

1. Перев'язка. Види перев'язувального матеріалу: марля, вата, додаткові засоби.
2. Показання, профілактика вторинної інфекції.
3. Основні види пов'язок, класифікація: по виду перев'язувального матеріалу (марлеві, тканинні, гіпсові, спеціальні); за призначенням (захисна, лікарська, гемостатична, іммобілізаційна, коригуюча, окклюзивна); безбинтові (клейові, лейкопластирні, косинкові і ін.) і бинтові (циркулярна, спіральна, хрестоподібна, пов'язка Дезо, шапочка Гіппократа і ін.).
4. Загальні правила бинтування, положення пацієнта, техніка бинтування.

ТЕМА: ГОСТРІ ГНІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ШКІРИ І ПІДШКІРНОЇ КЛІТКОВИНИ, ПАЛЬЦІВ І КИСТІ

Теоретичні питання для самостійної підготовки:

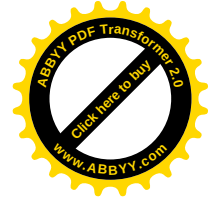
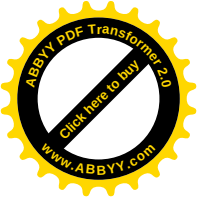
1. Фурункул, карбункул, гідраденіт, абсцес, флегмона визначення, причини, симптоми. Перша допомога.
2. Бешихове запалення: визначення, причини, симптоми. Перша допомога.
3. Панарицій: визначення, види залежно від локалізації процесу, причини, симптоми. Перша допомога.
4. Флегмона кисті: класифікація по локалізації (шкіра, підшкірна клітковина і т.д.). Причини, симптоми. Перша допомога.
5. Заходи профілактики гнійних захворювань.

ТЕМА: ОСНОВИ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Теоретичні питання для самостійної підготовки:

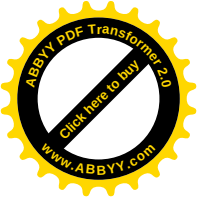
1. Поняття про інфекційні хвороби, їх збудники. Особливість інфекційних хвороб. Періоди перебігу хвороб.
2. Поняття про кишкові інфекції, їх особливість, профілактика (дизентерія, ботулізм, черевний тиф, сальмонельоз).
3. Інфекційні захворювання органів дихання (грип, аденовірусна інфекція, гостра респіраторна інфекція.)
4. Імунологія. Поняття про імунітет. Види імунітету. Фактори, які впливають на імунітет. Щеплення. Календар щеплень. Протипоказання.
5. Венеричні захворювання (сифіліс, гонорея, трихомоніаз) – механізм зараження, періоди розвитку, принципи лікування профілактика. Принципи і методи боротьби з венеричними захворюваннями.
6. СНІД (збудник, групи ризику, шляхи передачі, основні ознаки). Періоди розвитку. Особливість СНІД у дітей. Профілактика СНІД.
7. Дії вчителя при появі в учня симптомів гострого інфекційного захворювання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

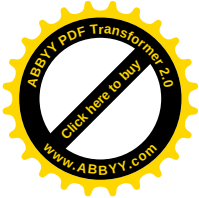
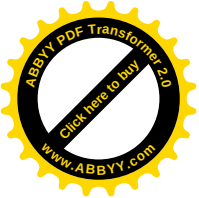
1. Апанасенко Г. Л. Сестринська справа / Апанасенко Г. Л., Богуш С. А., Тросцінська Н. М. – К.: Здоров'я, 1994. – 496 с.
1. Валецька Р.О. Основи медичних знань: підручник / Р.О. Валецька. – Луцьк: Волинська книга, 2007. – 380 с.
2. Васильченко А. А. Епідеміологія / А. А. Васильченко, О. М. Вернер, В. М. Гирін. – К.: Здоров'я, 1993. – 464 с.
2. Вороненко Ю. В. Методология системного подхода к исследованию факторов, формирующих общественное здоровье / Ю.В. Вороненко // Современные проблемы гигиены, экологии и охраны здоров'я : тезисы докл. 12-го съезда гигиенистов Украины. – К., 1991. – С. 341–342.
3. Загальна гігієна: пропедевтика гігієни : підручник / Є. Г. Гончарук, Ю. І. Кундієв, В. Г. Бардов ; за ред. Є. Г. Гончарука. – К.: Вища шк., 1995. – 552 с.
3. Мартынов А. А. Диагностика и терапия неотложных состояний в клинике внутренних болезней: практическое руководство для врачей и студентов / А. А. Мартынов. – Петрозаводск: Карелия, 2000. – 370 с.
12. Социальная гигиена и организация здравоохранения / Под. ред. А.Ф. Серенко и В.В. Ермакова – 2-е изд. – М.: Медицина, 1984. – 640 с.
4. Михайлова А. М. Інфекційні хвороби у дітей / А.М. Михайлова. –К.: Здоров'я, 2000. – 418 с.
5. Невідкладні стани в педіатрії: навч. посібник. – Х: Прапор. – 2008. – 200 с.
6. Регеда М.С. Невідкладна допомога в терапії: довідник / Регеда М.С., Фрайт В.М., Плешанов Є.В. [та ін.]. – Львів: В-во "Сполом". – 2002. – 372с.
4. Сидоренко П. І. Військово-медична підготовка : підруч. / Сидоренко П. І., Гут Т. М., Чернищенко Г. А. – К.: Медицина, 2008. – 432 с.
7. Скороход В. М. Інфекційні і венеричні захворювання та їх профілактика / В.М. Скороход, П. Сидоренко, О. Нєворова. – Кіровоград: МОЗ – 1998. – 88 с.
5. Столяров Г. С. Статистика охорони здоров'я: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Г. С. Столяров, Ю. В. Вороненко, М. В. Голубчиков. – К.: КНЕУ. – 2000. – 187 с.
6. Чуприна, О. В. Основи медичних знань: долікарська допомога та медико-санітарна підготовка: навч. посіб. / О. В. Чуприна, Т. В. Гищак, О. В. Долинна. –К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2006. – 216 с.

7. Шуліпенко І.М. Загальний і спеціальний медичний догляд за хворими з основами валеології/ Навчально-методичний посібник для студентів медичних вузів і учнів медичних ліцеїв // МОЗ України, ЦМК з ВМО, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Український медичний ліцей. – Київ, 1998, 384 с.
8. Юмашев Г. С. Травматология и ортопедия / Г. С. Юмашев – М.: Медицина, 1983. – 603 с.

Допоміжна література

1. Бабій І. Л. Загальний догляд за здоровими і хворими дітьми : навчальний посібник / І. Л. Бабій, Н. О. Нікітіна, К. А. Калашнікова. – Одеса : Одеський медуніверситет, 2010. – 183 с.
2. Воробьев А. И. Справочник практического врача / А. И. Воробьев. – М.: Баян, 1992. – 608 с.
3. Єжова О.О. Здоровий спосіб життя : навчальний посібник / О. О. Єжова. – Суми : Університетська книга, 2010. – 127
4. Ільницька У. В. Основи медичних знань туриста: навчальний посібник / У. В. Ільницька, Н. М. Цимбал, М. . Рафалюк [та ін.]. – Издательство: Навчальна книга Богдан, 2007. – 152 с.
5. Касевич Н.М. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: Підручник / За ред. В.І. Литвиненка. — 4-те вид. — К.: Медицина, 2011. — 424 с.
6. Клінічне медсестринство в педіатрії : підручник / В. С. Тарасюк, Н. В. Титаренко, І. В. Паламар [та ін.] ; за ред. В. С. Тарасюка. – 2-е вид., переробл. та доп. – К. : Медицина, 2010. – 199 с.
7. Мартынов А. А. Диагностика и терапия неотложных состояний в клинике внутренних болезней: практическое руководство для врачей и студентов / А. А. Мартынов. – Петрозаводск: Карелия, 2000. – 370 с.
8. Мойсак О.Д. Основи медичних знань і охорони здоров'я: навчальний посібник: 4-те вид., випр. та доп. / О.Д. Мойсак . – АРИСТЕЙ, ЧП, 2007. – 616 с.
9. Назар П.С. Загальний та спеціальний догляд за хворими з елементами фізичної реабілітації: навч. посібник / П.С. Назар, Л.Г. Шахліна. – К.: Олімпійська література, 2006. – 240 с.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ДОВІДНИК СТУДЕНТА

Абсцес

Алергія

Анамнез

Анемія

Антисептики

Анурія

Артеріальний тиск, норма

Атонія

Атрофія

Гангрена

Гематома –

Гематурія

Гіпертрофія

Гіпоглікемічна кома

Гіподинамія

Гіпотонія

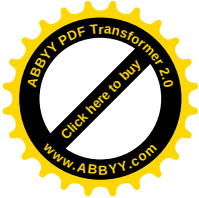
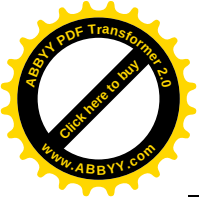
Гомеостаз

Етіологія (грец.aitia- причина,logos - вчення) -

Здоров'я

Інфаркт

Ішемія

Крепітація

Латентний період хвороби

Лейкоцитоз

Нозологія (грец. nosos - хвороба) -

Одужання -

Патогенез хвороби

Період виражених проявів хвороби

Полакіурія

Поліурія

Причина хвороби

Причини хвороб

Продромальний період хвороби

Протеїнурія

Рецидив хвороби

Смерть

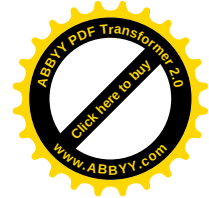
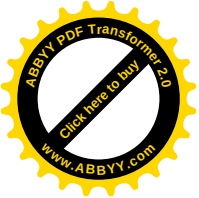
Стаз

Хвороба

Хвороботворними умовами

Ціаноз

Частота серцевих скорочень, норма

Методичне видання

«Основи медичних знань»

Робочий зошит

Укладач: **Латіна Ганна Олександрівна**

Суми: СумДПУ, 2012 р.
Свідоцтво № 231 від 02.11.2000 р.

Відповідальна за випуск: **Сбруєва А. А.**
Комп'ютерний набір і верстка: **Латіна Г. О.**

Здано в набір 08.08.2012. Підписано до друку 04.09.2012.
Формат 60×84/16 Гарн. Cambria. Друк ризогр.
Папір друк. Умовн. друк. арк. 3,9. Обл.-вид. арк. 3,6.
Тираж 100 прим. Вид. № 55.

СумДПУ ім. А.С. Макаренка
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87
Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А. С. Макаренка.